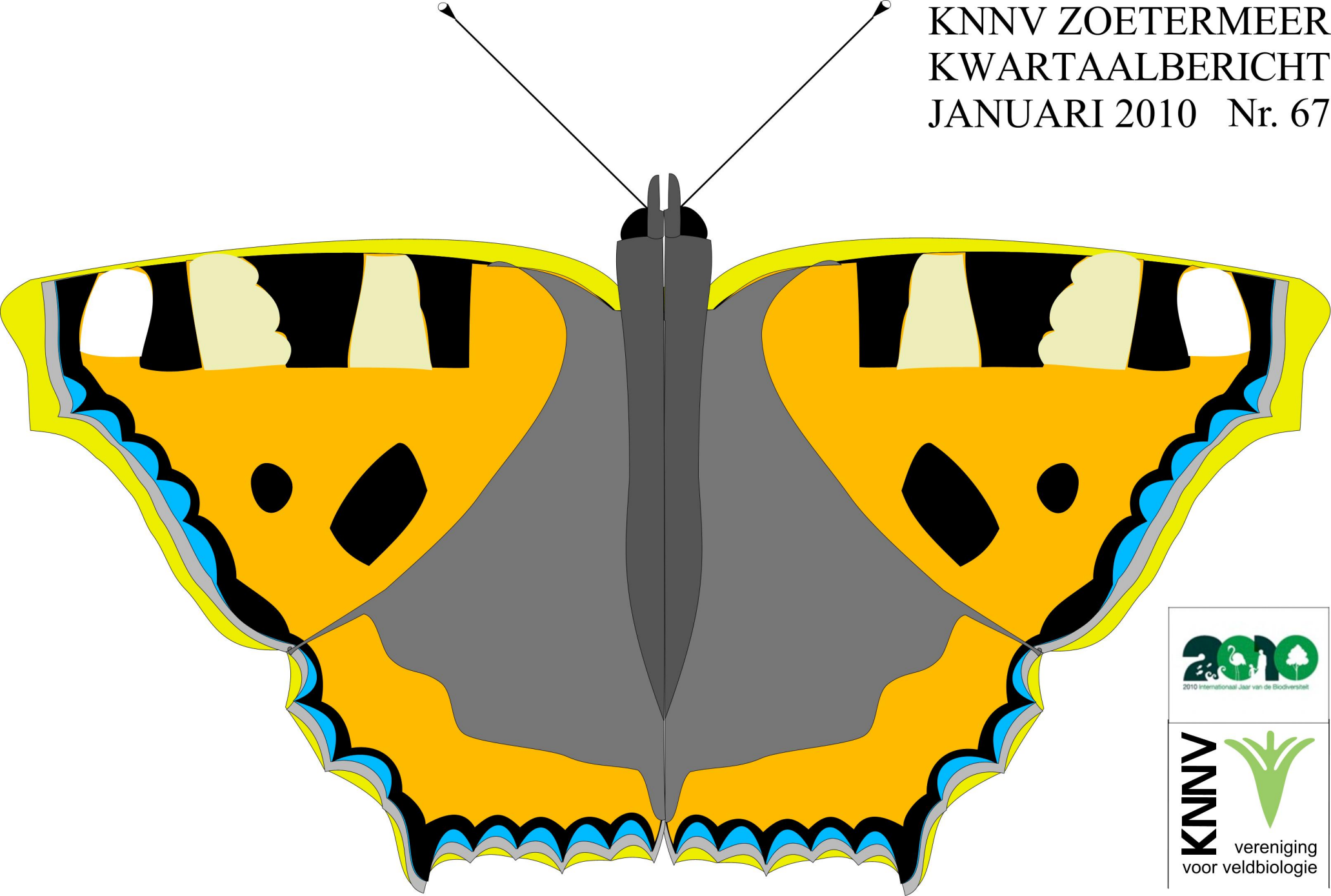

KNNV ZOETERMEER
KWARTAALBERICHT
JANUARI 2010 Nr. 67

KNNV ZOETERMEER

zoetermeer@knnv.nl

www.knnv.nl/zoetermeer

KWARTAALBERICHT Nr.67

Januari 2010

INHOUD

1 VAN DE REDACTIE.....	3
2 JAAR VAN DE BIODIVERSITEIT, EEN JAAR VOL ACTIVITEITEN.....	3
3 DE BESTUURSVERGADERING VAN DE KNNV-AFD. ZOETERMEER	4
4 DE ALGEMENE LEDENVERGADERING EN PREMIÈRE NATUURFILM	5
5 AGENDA VOOR DE ALGEMENE LEDENVERGADERING	6
6 LEDENLIJST	7
BERICHTEN UIT DE PLANTENWERKGROEP.....	7
7 TUINIEREN ROND HET PARK-O-DUCT IN OOSTERHEEM.....	7
8 OPVALLENDE PLANTENVONDSTEN GEDURENDE HET DERDE KWARTAAL VAN 2009.....	9
9 TERUGBLIK OP HET PLANTENSEIZOEN 2009	10
GEZIEN IN ZOETERMEER.....	15
10 UIT HET VOGELDAGBOEK VAN ADRI DE GROOT	15
11 DE WAARNEMINGEN VAN DE VLINDERWERKGROEP IN 2009.....	17
12 HET VLINDERJAAR 2009, VERVOLG	19
13 HET PADDENSTOELENSEIZOEN 2009	19
14 HONINGBIJEN IN DE SNEEUW	23
15 “GEEN LEKKERE JONGENS”	24
16 WATERMERKZIEKTE EN GROENE SPECHT	25
BUITEN DE VERENIGING.....	26
17 DE STAND VAN DE EGEL (ERINACEUS EUROPÆUS).....	26
18 LANDELIJKE VARIADAG VAN FLORON OP 12 DECEMBER 2009	28
19 DE STAND VAN ZAKEN IN ONS FLORISTISCH DISTRICT.....	29
20 NOORDNATUURNIEUWS DECEMBER 2009	29

21	NATUUR EN MILIEUAGENDA ZOETERMEER.....	31
22	NAMEN.....	34
23	IK WIL OOK LID WORDEN.....	34
24	INDEX.....	35
25	STREEPLIJSTEN EN LOSSE WAARNEMINGEN 2009.....	37
26	LIJST GEVONDEN PADDESTOELEN	46

Ook in Zoetermeer schrijft de natuur geschiedenis.
Zij zoekt haar journalisten, want zij bestaat slechts bij de gratie van wie haar ziet.

Doe 1x per 2 à 3 weken 2 uurtjes mee met de plantenwerkgroep.

Goeie sfeer, boeiend, leerzaam, nuttig.

Informatie:

Joke de Ridder tel. 079-3616973

OPROEP

In Zoetermeer is weinig bekend over vleermuizen, hoewel de gemeente de laatste jaren het nodige vleermuizenonderzoek heeft laten doen. Wie wil – samen met ons – de kennis van vleermuizen in Zoetermeer actueel houden? Op welke manier we dat willen doen (instellen meldpunt, website, e.d) kan met de gemeente vast wel overlegd worden.

Graag emailen naar waglub@xs4all.nl

Anneke Wagner/Henk Lubberding

1 VAN DE REDACTIE

Meten is weten hoor je tegenwoordig overal om je heen. Met name de rijksoverheid staat te springen om natuurgegevens waaraan je de laatste trends in de natuur kunt aflezen. Hoe reageert de natuur op de opwarming van de aarde en hoe staat de biodiversiteit er in Nederland, in Zuid-Holland, of in Zoetermeer voor? Belangrijke vragen in de hedendaagse politiek. Om die te kunnen beantwoorden behoren we databanken vol natuurgegevens en houden we ons bezig met statistische berekeningen die de trends jaarlijks verwerken en interpreteren. Iedereen die wil bijblijven op dit gebied raden we aan om jaarlijks de Natuurbalans van het Planbureau voor de leefomgeving (PBL) door te nemen.

Zaterdag 28 oktober 2009 stond het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), dat vorig jaar 10 jaar bestond in het middelpunt van de belangstelling. Het doel van het NEM is om het verzamelen van gegevens af te stemmen op de informatiebehoefte van de overheid.

Naast vertegenwoordigers van de overheid (rijk en provincies) en van de gegevensverwerkende organisaties als CBS, PBL en GA-N (Gegevensautoriteit Natuur) zat de Nijmeegse schouwburg "De Vereniging" 28 oktober vol met vrijwilligers van de gegevens verzamelende organisaties, zoals SOVON, de Vlinderstichting, RAVON, KNNV e.d. De drukte was, mede door het grote aantal SOVON-aanhangers enorm. Voorzichtige schattingen van de opkomst gingen uit van zo'n 1500 aanwezigen! Een ding is wel duidelijk, de mogelijkheden om gegevens statistisch te verwerken en te interpreteren zijn vrijwel onbegrensd. Maar die gegevens moeten natuurlijk wél eerst buiten verzameld worden.

Wat dat laatste betreft speelt capaciteit en veldkennis een belangrijke rol. Er zijn nu zo'n 16.000 waarnemers in Nederland actief met een gemiddelde leeftijd van 50 jaar. Die leeftijd loopt langzaam op en er is relatief weinig jonge aanwas. Deze trend zie je trouwens niet alleen bij natuurwaarnemers, vrijwel alle maatschappelijke organisaties kennen dit verschijnsel. Kars Veling, één van de sprekers die dag, pleitte dan ook voor werving van jonge waarnemers via de scholen, het leuker maken van het veldwerk (beschikbaar stellen van nieuwe digitale mogelijkheden om de gegevens direct in het veld te registreren), het organiseren van basiscursussen "flora en fauna inventariseren", laagdrempelig en ook voor jongeren interessant. Het gebrek aan dit type mogelijkheden kunnen we ons ook in Zoetermeer aantrekken.

Werkgroepen waarvan er nu een aantal in Zoetermeer actief is, zijn niet aantrekkelijk voor jongeren. Dat jongeren desalniettemin lang niet allemaal een hekel hebben aan de natuur blijkt uit het succes van natuursites als Waarneming en Telmee.nl waarop met name jongeren actief zijn. Ook de vogellessen op school, gegeven door vrijwilligers van de Zoetermeerse vogelwerkgroep blijken een groot succes. Wat zou het prachtig zijn als de Zoetermeerse natuurverenigingen in 2010, het jaar van de biodiversiteit, gezamenlijk tot nieuwe initiatieven op dit vlak konden komen. De film, die op initiatief van de KNNV-afd Zoetermeer de natuur in de stad in beeld heeft gebracht en in het voorjaar van 2010 zijn première beleefd is daartoe wellicht een stap in de goede richting. De redactie van uw kwartaalbericht wenst u een gezond en inspirerend jaar van de biodiversiteit toe met veel prachtige waarnemingen en nieuwe activiteiten.

2 Jaar van de biodiversiteit, een jaar vol activiteiten

Arno van Berge Henegouwen

Het Darwinjaar 2009 gaat vloeiend over in het Biodiversiteitsjaar 2010. Wat zou het fantastisch zijn om samen met de gemeentelijke NME'ers het komend voorjaar een 1000-soortendag te organiseren! Experts op het gebied van biodiversiteit, zeg maar soortenkenners en soortenziekers gaan 24 uur lang op pad om de rijkdom aan plant- en diersoorten in onze stad samen met de bevolking te delen. Wat kan het hooggeëerd publiek verwachten?

De aftrap is om 12 uur 's nachts op het stadhuisplein na een publiciteitscampagne in pers, op radio en tv en op billboards overal in de stad. Vanaf dit centrale plein waaiert de activiteiten over de stad uit. En op deze plaats zijn ook gedurende de hele dag de resultaten van wat er gevonden wordt te zien. Het gaat om de activiteiten. Op de stadhuistoren worden de resultaten geprojecteerd. Een grote teller toont voortdurend het aantal soorten dat is waargenomen. In een tent op het plein zijn doorlopend aankondigingen van opmerkelijke vondsten te horen, er zijn interviews met specialisten en deelnemers aan

de manifestaties. Vanuit deze regiekamer vertrekken ontdekkingstochten naar alle uithoeken van de stad. Op het plein wisselen de nieuwsberichten over de stand van de natuur af met live muziek. Het gebeuren vindt plaats van vrijdag nul uur tot zaterdag nul uur.

Een keur aan mogelijkheden

Op het stadhuisplein tellen we de huismussen die daar nog leven, in de Zoetermeerseplas dalen duikers af om met de vreemdste dieren weer boven te komen. Een beroepsvisser doet hetzelfde met het net en haalt behalve snoekbaars en snoek misschien wel zeldzame steuren naar boven. In ondiepere sloten wordt met het schepnet gekeken naar stekelbaarzen, waterkevers en wantsen, andere insecten, spinnen en waterplanten. In verschillende parken maar ook op donkere plekken in de stad worden 's nachts lakens opgehangen met een lamp ervoor om het spannende nachtleven te kunnen waarnemen. Ook het plantenleven wordt niet vergeten. Bloemenkenners nemen de geïnteresseerde burgers mee naar de groeiplaatsen van hun geliefde straatgras, pimpernel en ratelaartje.

Het gonst van de geluiden in de struiken en in het riet van Buiten- en Binnenpark. Kibbelende kokmeeuwen en visdieven in de Benthuiserplas laten van zich horen. De nachtegaal zingt en we horen kikkerkoren in het Westerpark, nijlgansfamilies, fazantenhanen en blauwborsten in het Buitenpark en de Balij, Vleermuizen zijn op stille plaatsen te zien en te beluisteren. Het drukke autoverkeer in de stad wordt 's avonds overgenomen door de trek van vleermuizen langs sloten en vaarten.

In de bebouwde omgeving, daar gonst het ook van het leven. Vogels en vleermuizen huizen onder dakpannen en in spouwen. Onze binnenhuizen zijn goed voor diverse soorten zoals trilspinnen, kelderkevers, slaapkamermotten, zolder- en bedwantsen enz. In de tuinen wemelt het van het bodemleven en op de muren huizen schimmels en wieren. Aan het eind van de dag zijn deelnemers, specialisten en belangstellende burgers heel wat kennis rijker. Alle waarnemingen en conclusies worden vastgelegd in een rijk en vrolijk geïllustreerd en voor iedereen leesbaar boek over de staat van de natuur in Zoetermeer. Dat boek wordt de voor iedereen toegankelijke natuurdatabase van onze stad. Het wordt gepresenteerd tijdens de bijzondere natuurlezing die ter gelegenheid van het jaar van de biodiversiteit in het najaar van 2010 wordt gehouden.

Scholen

Ook scholen kunnen meedoen. Alle Zoetermeerse scholen worden opgeroepen een project te doen in het kader van wereldbiodiversiteitsdag. Ze gaan zich onder leiding van een kenner verdiepen in het wel of wee van een bepaalde soort. Dat moet dan uitmonden in het maken van een enorme vergroting door de kinderen zelf van het gekozen dier of de plant op het schoolplein. Op de dag zelf vliegt een helikopter over de stad en fotografeert en filmt de schoolpleinen met de kinderen. De foto's worden weer gebruikt door de gemeente in de publiciteit naar de bevolking. Dit idee zag ik in Vlaanderen waar schoolkinderen van een basisschool een enorme boerenzwaluw maakten op het schoolplein.

Zie een van de laatste scènes in het volgende filmpje voor het idee:

http://www.vogelbescherming.be/site/index.php?option=com_content&view=article&id=387:campagne-1-euro-voor-1-boerenzwaluw&catid=14:persberichten&Itemid=105

Vorbereiding

Aan de dag vooraf gaat een groot aantal activiteiten die ervoor moeten zorgen, dat de gestelde doelen ook gehaald worden. Dat houdt o.a. in het voorlopen van excursies, het vastleggen en inhuren van specialisten uit de verschillende onderzoeksgroepen, literatuuronderzoek naar al eerder hier vastgestelde soorten in de bladen en uitgaven van de natuurverenigingen door de jaren heen en het voorbereiden van de logistiek van zo'n dag. NME en de natuurverenigingen richten een taskforce op die de doelen formuleert en de vorderingen begeleidt.

Doe mee en maak er een feest van.

3 De bestuursvergadering van de KNNV-afd. Zoetermeer

Datum: woensdag 4 november 2009

Plaats: Pelschans 41 Zoetermeer

Aanvang: 20.00 uur

Aanwezig: Annet de Jong, Fred Reeder, Tilly Kester, Henk Lubberding, Wouter Balster en Lodewijk van Duuren (verslag).

1. Opening en vaststelling agenda

2. Verslag vorige bestuurs- en ledenvergadering (zie bulletin 63 en 64)

Het verzoek om advies voor herplant na de bouw van het nieuwe rioolgemaal in Meerzicht laten we over aan iemand van de Vogelwerkgroep Zoetermeer. Annet neemt contact op met Winfried

2. Bestuurswisseling

Annet deelt mee dat zij volgend jaar wil aftreden als voorzitter, maar blijft nog wel alle zaken met betrekking tot de film behartigen.

3. Voorbereiding ALV februari 2010

De datum van de volgende ALV is vastgesteld op donderdag 18 febr. 2010 bij Annet de Jong, Pelschans 41 Zoetermeer.

Voor de kascontrolecommissie wordt Wouter voorgedragen als nieuw lid en vervangt daarmee Johan Vos.

4. Voorstel verslaglegging bestuursvergadering

Het uitgebreide verslag met taakverdeling van de vorige bestuursvergadering wordt niet overgenomen.

Taakverdeling voor 2010 zal afzonderlijk gepubliceerd worden.

5. Ledenadministratie

Het aantal leden is in 2009 plusminus gelijk gebleven. Er is 1 afzegging binnen gekomen (stand 8 november 2009)

6. Financiën

De huidige stand van zaken met betrekking tot de financiën geeft geen aanleiding tot acties.

7. Film

Omstreeks 1 maart 2010 zal de première van de natuurfilm plaats vinden.

Het plan is om in 2010 geen nieuwjaarsreceptie te houden, maar in plaats daarvan met de première van de film de start van het nieuwe seizoen in te luiden. Alle natuurverenigingen en diegenen die betrokken zijn bij de totstandkoming van de film worden hiervoor uitgenodigd.

Er zal een plan komen voor de publiciteit voor de film. Zowel om de film onder de aandacht van het publiek te brengen als voor de stimulering van de verkoop van de DVD (oplage 350 exemplaren).

Het bestuur heeft besloten om ook een financiële bijdrage te leveren aan de productie van de DVD. Het voorstel van het bestuur is om het kapitaal wat de begroting in 2010 toelaat, te besteden aan de DVD (P.R. lezing, productie etc.).

8. Excursies 2010

Er is in 2010 een excursie gepland die in het teken zal staan van het jaar 2010, het jaar van de biodiversiteit. Voorafgaand aan de excursie zal de natuurfilm vertoond worden.

9. Kwartaalbericht

Plan om het kwartaalbericht alleen op digitale wijze uit te geven, krijgt geen bijval van de aanwezige bestuursleden

4 De Algemene ledenvergadering en première Natuurfilm

Annet de Jong

Aanleiding

De ontwikkelingen rond de film zijn in een stroomversnelling gekomen met als gevolg dat er snel een aantal beslissingen genomen moest worden.

De aanleiding hiervoor was dat het jaar 2010 door de Verenigde Naties is uitgeroepen tot "Jaar van de Biodiversiteit".

Een uitgelezen kans voor de lokale natuur en milieuverenigingen om mee aan de slag te gaan en aan de weg te timmeren.

Ook de gemeente met haar Actieprogramma Duurzaam Zoetermeer en het team NME Zoetermeer gaan dit onderwerp aandacht geven.

Wat vooraf ging

De stadsvogelcampagne is een project waar de drie genoemde partijen (Natuurverenigingen, Duurzaam Zoetermeer en NME) afgelopen twee jaar al goed hebben samengewerkt en met groot succes. Zoetermeer won in 2008 de nationale stadsvogelprijs!

Deze campagne wordt op zaterdag 13 februari 2010 afgesloten op de nieuwe stadsboerderij Weidemolen in Oosterheem met een programma rond de onthulling van wat er voor een deel van het prijzengeld is aangeschaft.

Nieuw initiatief

Bij een afsluiting is er ook plaats voor een nieuw initiatief.

Voorstel van de gemeente is om in samenwerking met de natuurverenigingen van de gelegenheid gebruik maken om het startschot te geven voor "2010, het jaar van de biodiversiteit".

En.....biodiversiteit en de film waarvoor de KNNV-afd. Zoetermeer indertijd het initiatief heeft genomen sluiten natuurlijk prachtig bij elkaar aan!

Een uitgelezen kans dus om "onze" film breed onder de aandacht te brengen. De keuze om dit aanbod te aanvaarden lag dan ook voor de hand.

Conclusie

Datum première van "onze" film is op zaterdagmiddag 13 februari 2010 op de nieuwe stadsboerderij Weidemolen in Oosterheem.

Start voorbereidingen première

Om tot een succesvolle première te komen moet er nog veel gebeuren. Momenteel werken we hard aan het monteren en optimaal afstemmen van beelden en verhaal.

Door dit alles moet onze ALV verzet worden naar een datum voor de première. Gekozen is voor donderdag 18 januari 2010

Vervolgens moet er een draaiboek gemaakt worden voor de première.

Ik wil dan ook de KNNV-leden met klem oproepen om naar de ALV te komen om afspraken te maken over en mee te helpen bij de première.

5 Agenda voor de Algemene Ledenvergadering

Datum: Donderdag 28 januari 2010

Aanvang: 20.00 uur

Plaats: Pelschans 41 2728 GW Zoetermeer

1. Opening en vaststelling agenda
2. Mededelingen bestuur
3. Overige mededelingen
4. Ingekomen stukken
5. Verslag bestuursvergadering van 4 november 2009
6. Financiële zaken
Goedkeuring kascommissie (Fred Jansen en Johan Vos)
Verslag penningmeester en overzicht financiën 2009
Goedkeuring begroting 2010
Samenstelling kascommissie 2010 (Fred Jansen en Wouter Balster)
7. Vertegenwoordiging naar landelijk bestuur KNNV en gemeentelijk overleg
8. Werkgroepen Zoetermeer
9. Programma 2010 (Jaar van de Biodiversiteit)
10. Natuurfilm
Première
Promotie
Verkoop en distributie
11. Rondvraag
12. Sluiting

Tot slot

Heeft u nu al suggesties voor punt 10 van de agenda?

Schroom dan niet en neem contact met mij op. (beirawa@planet.nl)

Na 10 januari ben ik weer in het land en daarvoor beschikbaar.

Voor nu wens ik jullie allen

Prettige kerstdagen, een goed uiteinde met bovenal een spetterende start van 2010!

6 Ledenlijst

Hr. W.A. Balster Bonte Oslaan 12 2241 XD Wassenaar 06-23585803 w.a.balster@gmail.com
Mw. E. van den Berg-den Hertog Evelien Tijberg 64 2716 LK Zoetermeer 079-3213445
Hr. A. van Berge Henegouwen Arno Scheveningsebos 15 2716 HT Zoetermeer
Hr. J.G. Bieze Hans Filmlaan 7 2726 RN Zoetermeer 079-3421351 06 532 44 00 2 hans.bieze@wanadoo.nl
Mw. J. Boer-Boelens Jetty Basalt 59 2719 TW Zoetermeer 079-3617678 boer-boelens@wanadoo.nl
Hr. F. Boer Flip Basalt 59 2719 TW Zoetermeer 079-3617678 boer-boelens@wanadoo.nl
Hr. R. Bolle Rob John Fordstrook 16 2726 TG Zoetermeer 079-3317697
Mw. J.C. de Bruyn Klipperkade 160 2725 HC Zoetermeer 079-3413687
Hr. R.H. Bussman Robert Buizerdveld 185 079-8885964/09-51016848
Hr. T. Denters Ton Waterpoortweg 401b 1051 PX Amsterdam
Hr. F.G. Dorèl Frank Moldaustroom 27 2721 BX Zoetermeer 06-51867286
Hr. L. van Duuren Lodewijk Theo Thijssenhove 25 2726 CE Zoetermeer 079-3214149 lodewijk.henriette@orange.nl
Hr. A. de Groot Adri Abert Schweitzeraan 19 2731 EA Benthuizen 079 3313200
Hr. W.J. Hakkenes Cesar Frankrode 36 2717 BE Zoetermeer 079 3418691
Mw. H. Hoogvliet Hanneke De Collignystraat 3 2713 EA Zoetermeer
IVN Zoetermeer
Hr. A. Janssen Fred Albert Schweitzersingel 133 2719 DZ Zoetermeer 079-3621146 fredenbar@planet.nl
Hr. T.M. de Jong Taeke Marsmanhove 2 2726 CM Zoetermeer 079-3516599 T.M.deJong@tudelft.nl
Mw. A. de Jong Annet Pelschans 41 2728 GM Zoetermeer 079-3422924 06 40476869 beirawa@planet.nl
Mw. T. Kester Tilly Vuurdoornpark 98 2724 HL Zoetermeer 079-3412605 tilenwim@xs4all.nl
Mw. T. Kester (NME-bieb entresol gemeente) Tilly Vuurdoornpark 98 2724 HL Zoetermeer 079-3412605 tilenwim@xs4all.nl
Mevr. M. Ketting Marianne Ter Apelerstraat 30A 9551 XK Sellingeren 0599 324586
Hr. S.F. Koelwijn, Alfrink College Biologie Steven Werflaan 45 2725 DE Zoetermeer 079-3314231 KWL@alfrink.nl
Hr. J.A.M. Kok Jan Meerpolder 5 2717 PA Zoetermeer 079-3520377
Mw. C.T. Koomen-Roggeveen Oudhoornstraat 13 2729 DD Zoetermeer
Mw. A.E. Koster-Smaal An Dunantstraat 1143 2713 TN Zoetermeer 079-3165439
Mw. M. Kreike Marja Radijsakker 7 2723 TJ Zoetermeer 079-3410296
Hr. W. de Liefde Wim Vuurdoornpark 98 2724 HL Zoetermeer 079-3412605
Hr. H. Lubberding Henk Leiwater 1 2715 BA Zoetermeer 079 3219841 waglub@xs4all.nl
Hr. M. Lurks Marco Bachrode 8 2717 AN Zoetermeer 079-3510523 mlurks@xs4all.nl
Hr. W.A. van Meerendonk Winfried Koningstraat 31 2713 EP Zoetermeer
Hr. G. van Poelgeest (KNNV Delft) Geert Postbus 133 2600 AC Delft 015 2610048 afd.RegioDelft@knnv.nl
Mw. E.P.G. Ponten-Hagenaar Da Sangalloruimte 1 2728 MX Zoetermeer 079-3319907
Hr. L.A. Reeder Fred Tijberg 44 2716 LJ Zoetermeer 079-3213612 josafre@orange.nl
Mw. J.C.A. van Rheeën Agnes Sanne van Havelteplein 56 2712 EZ Zoetermeer 079-3169759
agnes.van.rheenen@xs4all.nl
Mw. J. de Ridder, Joke Diabaas 1 2719 RW Zoetermeer 079-3616973
Mw. A. Smits Anke Mendelsohnrode 48 2717CS Zoetermeer 079-3511293 jm.smits@planet.nl
Mw. P. Sonneveld Ibsenzijde 17 2725 NX Zoetermeer
Mw. M. Snoek M. Zijlberg 38 2716 NB Zoetermeer 079-3520329
Hr. B. Starink Ben Constantijnstraat 16 2712 CZ Zoetermeer 079-3164009 06 49904388 bstarink@yahoo.com
Hr. H. van Stijn Hans Parklaan 69 2171 EC Sassenheim 0252-221183 deduinrel@hetnet.nl
Hr. M.W.M. van der Tol Bertramvaart 12 2724TE Zoetermeer 079-3427474 ijsduiker@yahoo.com
Mw. M. van der Tol-Bakker Bertramvaart 12 2724TE Zoetermeer 079-3427474 ijsduiker@yahoo.com
Hr. J. Vos Johan Landzichtlaan 36 2101 ZJ Heemstede 023-5280231 joan@vosdenhartog.demon.nl
Hr. R. Wiewel Rob Postbus 7124 2701 AC Zoetermeer 079-3413905
Hr. J. van Zalinge Johan J.W. Frisostraat 191 2713 CD Zoetermeer 079-3165306
Mw. R.W.J. Zwarekant Ineke Stadhoudersring 706 2713 GW Zoetermeer 079-3310369
Hr. L.C.M. van Zwet Penninghove 1 2726 BT Zoetermeer 079-3516932

BERICHTEN UIT DE PLANTENWERK GROEP

7 Tuinieren rond het park-o-duct in Oosterheem

Johan Vos

Zaterdag 19 september troffen Tilly, Fred R, Anke, Marja, Reinier Gillissen (voorheen beheerder van Oosterheem) en ik elkaar bij de brandweerkazerne in Oosterheem. Na een frisse ochtend liep de temperatuur al gauw op tot zomerse waarden. Ons doel van deze ochtend was om een kijkje te nemen bij het dit voorjaar gerealiseerde park-o-duct (over de verlangde Australiëweg) met in de oksel van een van de opritten de nieuwe oeverwaluwand. De bodem was hier nog schaars begroeid dus troffen we volop éénjarige pioniersoorten aan. De aanwezigheid van rode ganzenvoeten, goudzuring, blaartrekkende boterbloem en rode waterereprijs gaf aan dat hier onder "normale omstandigheden" water stond. Een extreem droge zomer had zijn sporen nagelaten. Opvallend was de ontdekking van dubbelkelk bij de

vangrails, een soort met een extreem zuidwestelijke verspreiding (Zeeland) die steeds vaker in Zoetermeer opduikt. De ontdekking van hertschoornweegbree op deze locatie was ronduit verrassend.

En dan de vele éénjarigen uit het zaadpakket van bloemrijke akkerplanten die hier blijkbaar zijn uitgezaaid. We ontdekten: koekruid, bolderik, korenbloem, gele ganzebloem, wilde ridderspoor en akkerleeuwenbek. Onze eigen inheemse akkerkruiden zoals grote klaproos, echte kamille en herik zijn natuurlijk ook prachtig maar wat van verre komt wordt blijkbaar toch als aantrekkelijker ervaren. Verderop ontdekten we oeverstekelnoten die meestal duiden op de aanvoer van verschalingszand, afkomstig van de grote rivieren.

Vlak bij de oeverwaluwand ontdekten we de kleine vuurvlieder en ook de bonte zandoogjes waren erg actief deze warme ochtend. Bij de net aangelegde wand ontdekten we dat het zand van achter de betonnen platen door de droogte door de gaten naar buiten was gestroomd. Dat is natuurlijk niet wenselijk dus zal contact worden opgenomen met de voor de bouw verantwoordelijke ambtenaren. Op de weg terug naar de fietsen ontdekte Tilly, geheel onverwachts een nieuwe soort voor Zoetermeer, de gevlamde fijnstraal! Jaren geleden werd deze soort al in het boek "Stadsplanten" van Ton Denters als nieuwkomer aangekondigd maar het blijft toch altijd een sensationele ervaring als je hem ook echt in je eigen stad aantreft. (zie ...) Verderop bij een net gegraven watergang ontdekten we groepjes aangeplante kattenstaarten en moerasspirea en op de valreep nog zwart tandzaad.

Uiteraard was dit maar een greep uit de 100 aangestreepte soorten van deze ochtend. Achteraf bleek dit onze laatste plantensoektocht van dit jaar te zijn. Wegens gezamenlijke activiteiten van alle natuur- en milieuverenigingen in het Buytenpark op 3 oktober jl. hebben we onze Roeleveenochtend af moeten lasten.

Fig. 1 Bolderik

Fig. 2 Wilde ridderspoor

8 Opvallende plantenvondsten gedurende het derde kwartaal van 2009

Johan Vos

8.1 Trosvrik (*Bomus racemosus*) nader bekeken

Op 13 juni nam ik een exemplaar van de trosvrik mee uit het weiland bij het prielenbos, in de hoop definitief uitsluitend te krijgen welke ondersoort in Zoetermeer voorkomt. Deze zeldzame dravik, als kwetsbaar vermeld op de rode lijst heb ik zowel in 2000, in 2007 als in 2008 aan het Nationaal Herbarium in Leiden voorgelegd. Een duidelijk antwoord op de vraag met welke ondersoort (subsp. *commutatus* of *racemosus*) we in Zoetermeer van doen hebben bleef echter uit. Helaas vormt ook deze plant daarop weer geen uitzondering. De conclusie van de onderzoeker wil ik u niet onthouden: "*de Bromus blijft obscuur zoals het een goede ondersoort betaamt: onderste lemma 8.2 mm, palea toch duidelijk korter, antheren 2.4 mm. Beetje van de een beetje van de ander, ook de pluimgrootte zit er tussen in. C'est la vie!*"

8.2 Smalle waterweegbree (*Alisma gramineum*) in de Benthuizerplas

Een van de leukste ontdekkingen van dit jaar was ongetwijfeld de definitieve vaststelling van de smalle waterweegbree op 6 augustus in de Benthuizerplas. Al in 2002 heeft Johan Zwanenburg, onderzoeker van de Stichting Ecologisch Advies (StEA) deze soort uit de Benthuizerplas gemeld maar omdat het toen om de eerste Zoetermeerse melding ging en de vondst niet geïdentificeerd kon worden is deze waarneming toen niet gedocumenteerd. Smalle waterweegbree is het kleine broertje van de andere twee hier voorkomende waterweegbreesoorten. De grote is heel algemeen in Zoetermeer, de slanke is een stuk zeldzamer en tot nu toe 15 keer waargenomen in Zoetermeer. De smalle waterweegbree staat in de flora omschreven als vrij zeldzaam in ons plantengeografisch district. Zelf ken ik deze plant goed uit poldersloten met helder water in het veenweidegebied ten oosten van Gouda. De verschillen tussen de vruchten staan afgebeeld in de Heukel's flora 23ste druk, blz. 88.

Tilly Kester

Fig. 3 Smalle waterweegbree

Tilly Kester

Fig. 4 Clematis tangutica

8.3 Onbekende "bosrank" aangetroffen aan de Benthuizerplas

Ook tijdens de rondwandeling van 6 augustus jl. viel ons oog op een plant die we geen van allen konden thuisbrengen. Onze eerste indruk was dat we het, gezien de vruchten zouden moeten zoeken in de richting van de bosrank (*Clematis vitalba*). De bloemen daarentegen vertoonden weinig overeenkomst met die van de bekende Clematissoorten. Uiteindelijk bracht Remko Andeweg van bSR de oplossing. Het gaat hier om *Clematis tangutica*, een tuinplant die nog niet eerder verwilderd (uit zaad of tuinafval) is aangetroffen. Hoe onze plant, die in de schanskorven rond "het bastion" haar groeiplaats heeft gevonden daar terecht is gekomen is ons niet bekend.

8.4 Waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*) aan de stadsrand

Op 19 augustus kregen we van Marja Kreike een foto toegestuurd van een haar onbekende geelbloeiende waterplant. De plant groeide, "in ruime mate" ten noorden van Zoetermeer in de Weipoortse Vliet. Het betreft hier de waterteunisbloem die bekend staat als een sterk woekerende vijverplant, uit Amerika afkomstig, waar de waterschappen hun handen aan vol krijgen. Het gaat om de zoveelste exoot die zich door laksheid van de rijksoverheid en onverantwoord menselijk gedrag snel verspreidt, onze aquatische ecosystemen ontwricht en voor grote economische schade zorgt.

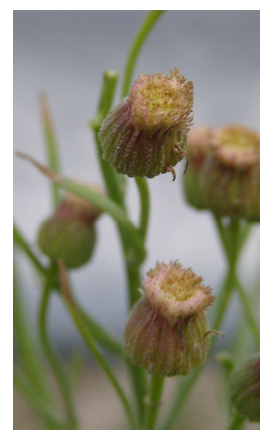
8.5 Gevlamde fijnstraal (*Conyza bonariensis*) in Oosterheem

Gevlamde fijnstraal is voor het eerst op 19 september in een schaars begroeide wegberm in Oosterheem waargenomen. De soort staat bekend als pionier van droge, warme zonnige standplaatsen. De van oorsprong uit Zuid-Amerika afkomstige soort is in 1996 voor het eerst in ons land opgedoken. Sindsdien is de soort aan een stedelijke opmars bezig en heeft zij blijkbaar nu ook Zoetermeer weten te bereiken. Haar naam dankt deze fijnstraal aan de omwindselbladen met de opvallend roodachtige top (gevlamd). Verder verschilt de gevlamde fijnstraal van de Canadese door de donkerder kleur, de grotere bloemhoofdjes en de latere bloei.

Marja Kreike

Fig. 5 Waterteunisbloem

Tilly Kester

Fig. 6 Gevlamde fijnstraal

9 Terugblik op het plantenseizoen 2009

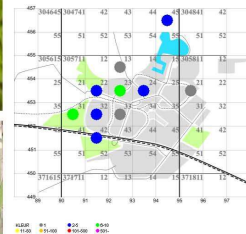
Johan Vos en Wim de Liefde

9.1 Presentatie 15 jaar plantenwerkgroep

2009 was het jaar dat de plantenwerkgroep 15 jaar bestond. Om die reden hebben Tilly en Wim voor het grote publiek een overzicht gemaakt van wat 15 jaar plantenonderzoek in Zoetermeer heeft opgeleverd. Een selectie van 32 tot de verbeelding sprekende soorten werd voorzien van een aantal locale wetenswaardigheden, het meest actuele verspreidingspatroon en een aantrekkelijke foto. Deze presentatie genoot veel belangstelling en kon achtereenvolgens worden bekeken in: het Westpunt, de hal van het stadhuis en de hoofdbibliotheek. Hieronder een impressie.

Brede orchis
(*Dactylorhiza majalis*
subsp. *majalis*)

10 km hokken
35 waarnemingen

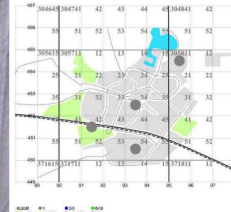

De brede orchis, ook wel meiorchis genoemd, is een kwetsbare en bij wet beschermde soort die zo rond half mei bloeit.

Met het voorkomen van ijzerrijke kwel voldoet Zoetermeer aan een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor deze soort, maar toch komt ze niet algemeen voor. De brede orchis vind je het meest op de natste plekken in vochtige hooilanden in de recreatiegebieden en in de oeverzones grenzend aan waterpartijen.

Kransgras
(*Polygopon viridis*)

4 km hokken
4 waarnemingen

© Tilly Kester

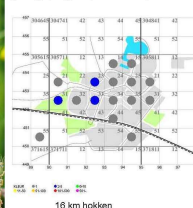
Met recht kunnen we hier spreken van een echte nieuwkomer. In 2008 dook deze warmteminnaar, die oorspronkelijk uit het gebied rond de

Middellandse Zee afkomstig is, ineens op vier groeiplaatsen in Zoetermeer op. Kransgras prefereert natte, stenige groeiplaatsen, dus voorzien we voor deze nieuwkomer een mooie toekomst in Zoetermeer.

Paarse morgenster
(*Tragopogon porrifolius*)

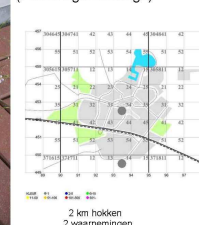

16 km hokken
21 waarnemingen

Naast de veel algemenere gele morgenster kunnen we in de Zoetermeerse grasbermen ook zo nu en dan de paarse morgenster tegenkomen. De grootste kans op deze fraaie verschijning heb je hoogzomer in de ochtend daar de bloemhoofdjes zich al rond het middaguur sluiten. En als je geluk hebt kan je zelfs de bastaard van beide soorten tegenkomen die qua kleur een tussenpositie inneemt.

Kleine mantelanjer
(*Petrohragia saxifraga*)

2 km hokken
2 waarnemingen

In de zomer van 2007 werd de kleine mantelanjer voor het eerst aan de rand van het Stadshart aangetroffen. Het gaat om een soort die in zuid en midden Europa als tuinplant bekend staat en die door het opwarmend klimaat in onze streken regelmatig verwildert op stenige plaatsen. In 2008 trof de plantenwerkgroep deze soort opnieuw aan, nu in Rokkeveen aan de rand van een parkeervak.

Fig. 7 Sheets van de tentoonstelling

9.2 Kool- en raapzaad

Een bijzondere gebeurtenis was de zoektocht naar kool- en raapzaad van 4 juni 2009. Ook in Zoetermeer werd de landelijke indruk bevestigd dat qua algemeenheid deze twee nauw verwante soorten stuuvertje dienen te wisselen. In elk geval heeft de fietstocht "Fietsen voor koolzaad" ons beeld op de verspreiding van beide soorten definitief gewijzigd: raapzaad komt vrijwel overal in Zoetermeer algemeen voor en naar koolzaad moet je goed zoeken! Hoe we tegen de oude waarnemingen in de databank moeten aankijken is het volgende probleem dat nog moet worden opgelost. Voorlopig wachten we vol spanning de officiële reactie van FLORON af.

Annet de Jong

Fig. 8 Zoektocht kool- en rapenzaad met Tilly, Joke en Sheila

Joke de Ridder

Fig. 9 Excursie "Groei en Bloei" rondom het dorp

9.3 Excursie voor "Groei en bloei"

Op zaterdag 12 september 2009 vroeg de Zoetermeerse afdeling van onze zustervereniging "Groei en Bloei" de plantenwerkgroep om rondom het dorp een wilde plantenexcursie te organiseren. Het was een prachtige nazomerochtend en Joke de Ridder en ik hebben zo'n 25 enthousiaste, in wilde planten geïnteresseerde "Groei en bloeiërs" een aardige indruk kunnen geven van de gevarieerde Zoetermeerse flora. Na afloop werden we getrakteerd op koffie met gebak. Een leuk initiatief dat laat zien dat je als natuurverenigingen ook elkaar veel te bieden hebt.

9.4 Waterplantenjaar

Na de waterbeestjes (2006), de libellen (2007) en de watervogels (2008) had de KNNV 2009 uitgeroepen tot water- en oeverplantenjaar. Dat was voor de plantenwerkgroep een uitgelezen kans om dat jaar veel aandacht te schenken aan waterplanten, een tot nu toe wat onderbelichte categorie plantensoorten. Wij zijn Wouter Balster veel dank verschuldigd voor alle inspanningen die hij zich heeft getroost om ons wat fijne kneepjes van het (onder)waterplantenvak te leren. Regelmatig verscheen hij zelfs compleet met waadpak ten tonele. Interessant om de resultaten van onze inspanningen van vorig jaar te vergelijken met wat het hoogheemraadschap van Rijnland aan Zoetermeerse waterplanten in haar databank heeft. Rijnland heeft op een aantal meetpunten gedurende de periode 1998/2008 in Zoetermeer o.a. water- en oeverplanten geïnventariseerd. Deze gegevens hebben we, om de vergelijking gemakkelijker te maken, in onderstaande tabel aan onze waarnemingen toegevoegd.

Ned.	Naam	Wet. Naam	PWG	Rijnland
1.	aarvederkruid	Myriophyllum spicatum	X	x
2.	brede waterpest	Elodea canadensis	-	X
3.	drijvend fontijnkruid	Potamogeton natans	-	X
4.	dwerfkroos	Lemna minuta	X	-
5.	fijne waterranonkel	Ranunculus aquatilis	-	X
6.	gekroesd fontijnkruid	Potamogeton crispus	X	-
7.	gele plomp	Nuphar lutea	X	X
8.	gesteelde zannichellia	Zannichellia palustris pedicellata	-	X
9.	grof hoornblad	Ceratophyllum demersum	X	X
10.	haarfontijnkruid	Potamogeton trichoides	-	X
11.	kikkerbeet	Hypochaeris morsus-ranae	X	X
12.	klein/bultkroos	Lemna minor/gibba	X	X
13.	puntkroos	Lemna trisulca	X	X
14.	schedefontijnkruid	Potamogeton pectinatus	X	X
15.	smalle waterpest	Elodea nutalli	X	X
16.	sterrenkroos	Callitriche spec.	X	X
17.	stijve waterranonkel	Ranunculus circinatus	-	X
18.	stomphoekig sterrenkroos	Callitriche obtusangula	X	-

19	tenger fontijnkruid	Potamogeton pusillus	X	X
20	veelwortelig kroos	Spirodela polyrhiza	X	X
21	watergentiaan	Nymphoides peltata	X	X
22	witte waterlelie	Nymphaea alba	X	-
23	wortelloos kroos	Wolffia arrhiza	X	-

Commentaar: De "Rijnlandsoorten" zijn vrijwel allemaal ook bij de PWG bekend, al hebben we ze in 2009 niet allemaal aangetroffen.

Dat laatste is ongetwijfeld het gevolg van de keuze van de locaties die we vorig jaar bezocht hebben. Interessant is de positie van de fijne waterranonkel die ooit één keer door ons in een kwelsloot aan de Australiëweg is waargenomen. Deze soort is door Rijnland in 2004 aan de Noord-westkant van Zoetermeer, ter hoogte van het Buytenpark waargenomen.

Verder is opmerkelijk dat we tot op heden waarschijnlijk het haarfontijnkruid over het hoofd hebben gezien. De gesteelde zannichellia is door Rijnland aan de westkant van de stad aangetroffen. De zittende zannichellia heeft de PWG onder leiding van Adri van Heerden, lang geleden in een sloot aan de Klapachterweg aan de oostkant van de stad, net buiten Zoetermeers grondgebied aangetroffen. Het dwergkroos ontbreekt in de data van Rijnland, terwijl deze nieuwkomer tegenwoordig een van de meest voorkomende kroossoorten in Zoetermeer is. Daar we ons bij de vergelijking beperkt hebben tot de waterplanten zijn de oeverplaten buiten beschouwing gebleven. Opvallend op dat punt is de kleine egelskop die in onze data ontbreekt en bij Rijnland, recent op meerdere plekken is aangetroffen.

9.5 Resultaat van onze acteerprestaties

Op 12 november jl. verscheen dan eindelijk een zeer compacte impressie van onze manier van werken aan de Benthuiserplas als onderdeel van de documentaireserie "Natuur in de Stad". Voor wie de uitzending gemist heeft kan die alsnog bekijken via "Uitzending gemist". Gevolg: veel positieve reacties op de aflevering en wij van de plantenwerkgroep mogen ons gelukkig prijzen dat we uiteindelijk de aflevering "gehaald hebben". Het maken van keuzes is een taak van de producent die 5 dagen opnamemateriaal tot een aflevering van 23 minuten moest zien samen te smeden. Dat er zoveel positieve reacties zijn binnen gekomen duidt er op dat zij daar goed in is geslaagd. Hopelijk houden wij er ook wat extra belangstelling voor ons plantenwerk aan over.

Fig. 10 Proefopnamen op 6 augustus 2009 aan de Benthuiserplas

Tilly Kester

9.6 De waarnemingen van 2009

Zoals gebruikelijk vindt u een overzicht van alle waarnemingen van 2009 weer achter in dit blad. Het totaal aantal waarnemingen in onze database is inmiddels gegroeid tot 23948, verdeeld over 716 taxa. Het verloop van de waarnemingen en soorten in de tijd, opgedeeld in periodes van 5 jaar is uitgezet in onderstaande figuren.

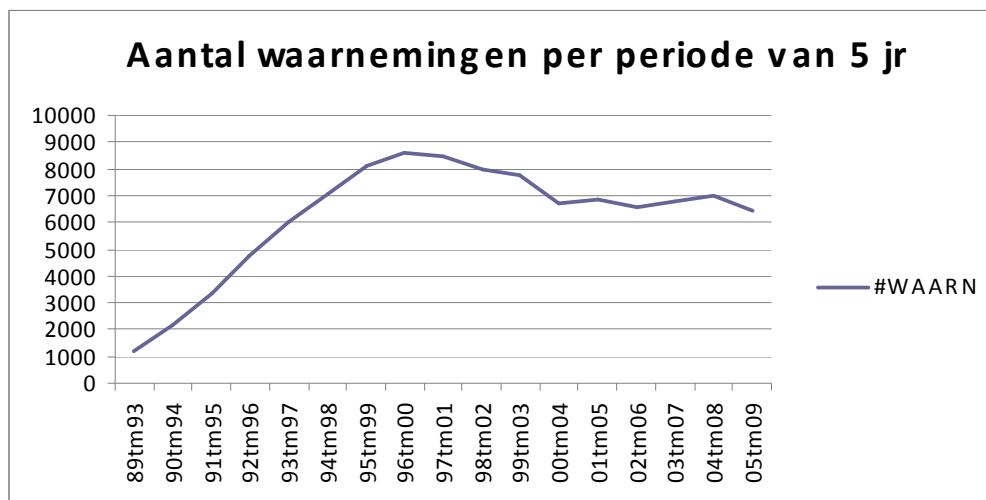

Fig. 11

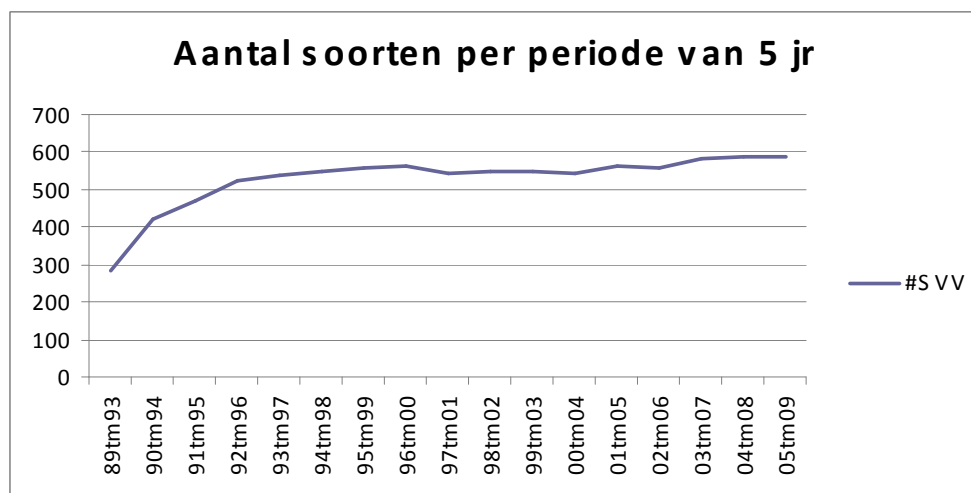

Fig. 12

Conclusie: ondanks het feit dat het aantal waarnemingen de laatste periode wat terugloopt stijgt het aantal soorten nog steeds enigszins. In het tijdvak 2005/2009 is 588 soorten waargenomen.

2008	2009	Hoknummer	Aantal soorten	Aantal waarnemingen
1	1	30.57.34	401	1316
2	2	30.57.42	380	984
3	3	30.57.23	360	751
4	4	30.57.43	357	882
5	5	30.57.44	352	683
6	6	30.57.22	349	1620
7	7	30.57.31	337	1283

2008	2009	Hoknummer	Aantal soorten	Aantal waarnemingen
8	8	30.57.35	337	702
9	9	30.57.33	330	525
10	10	30.57.24	319	808

Fig. 13

In het klassement van de meest soortenrijke KM-hokken is in 2009, in vergelijking met 2008 geen verandering gekomen.

Na 15 jaar plantenonderzoek blijkt dat het KM-hok Centrum-Dorp (30.57.34) nog altijd het soortenrijkste hok van Zoetermeer is met 401 soorten. Op het lijstje met meest waargenomen soorten staat de akkerdistel nog steeds op nummer 1, deze werd in de afgelopen 15 jaar 220 keer waargenomen.

GEZIEN IN ZOETERMEER

10 Uit het vogeldagboek van Adri de Groot

Adri de Groot

woensdag 14 oktober

Zwammen zijn soms slechts enkele millimeters groot. Je loopt ze makkelijk voorbij. Je moet in een vochtig moerasbosje zoals het Zoetermeerse Prielenbos meter voor meter bekijken. Nu en dan ontdek je iets, en dan begint het andere gemillimeter: hoe krijg ik die speldenknopjes een beetje fatsoenlijk op de foto?

Die zwarte melksteelmycena's groeien op een boomstam, ze zijn 1 à 2 cm lang en breed. Ze vallen niet zo op, net zoals de tussen vegetatie en houtsnippers, dus op de grond, groeiende gestreepte nestzwammetjes, ze zijn hooguit 1,5 cm hoog. Vindt ze maar! In het fotograferen gaat veel tijd zitten: macrolens opzetten, soms tussenring gebruiken, soms flitsen, achtergrond in de gaten houden, nu en dan stretchen want mijn rug houdt hier helemaal niet van... Het (meestal handmatig) scherpstellen is een nauwkeurig geduldwerkje. En dan kan je pas thuis op het grote computerscherm zien of er een paar goede opnames tussen zitten.

Van dichtbij lijkt het of er eieren in een nestje liggen bij deze nest- of buikzwammen. De "eieren" bevatten de sporen (het "zaad") van de zwammetjes. Die bolletjes worden weggeschoten of door regendruppels "weggespat". Op de foto zijn alle vormen zichtbaar: het "dichte" nestzwammetje, op de voorgrond nog een met een vlies dat het "nest" beschermt, enkele met opengescheurd vlies en enkele waarbij het vlies al verdwenen is.

Fig. 14 Gestreept nestzwammetje vanmiddag in het Prielenbos.

Adri de Groot

Fig. 15 Zwarte melksteelmycena's in het Prielenbos.

De "gewone" melksteelmycena is licht, kan verkleuren tot donker grijsbruin.

maandag 19 oktober

Het bundelmosklokje (*Galerina marginata*) of kraagmosklokje *Galerina autumnalis*) is mooi maar dodelijk: een zeer giftig zwammetje, dit weekend gefotografeerd in het Prielenbos.

Na recent DNA-onderzoek worden beide soorten als identiek beschouwd, vandaar dat je nu de naam 'Galerina marginata s.l. incl. G. autumnalis' tegenkomt.

maandag 26 oktober

Het was een rustige, grauwe maandag. Het is de laatste dagen natter geworden, je kan het goed merken want overal staan nu volop zwammetjes. Een tijd door het Prielenbos gedood: veel kleine witte en bruine paddenstoelen, voor iemand met beperkte zwamkennis niet makkelijk thuis te brengen.

De enige foto die ik vandaag van een zwam heb gemaakt was in het Prielenbos. Daar groeiden wat geweizwammetjes. Door hun lichte kleur vallen ze op maar ze zijn klein; deze was ca. 2 cm hoog.

Fig. 16 Geweizwammetje

Adri de Groot

Fig. 17 Zwerminktzwammen

Zwerminktzwammen kunnen massaal opduiken op dood loofhout. Ze zijn lichtbruin tot grijs. Noord-Aa

woensdag 11 november

Gisteren zag ik in het Prielenbos een mycena-paddenstoel die ik niet thuis kon brengen. Vandaag teruggegaan en ook foto's (met spiegeltje) van de onderkant gemaakt. Ik vind het trouwens erg moeilijk om zulke tere kleuren (zonder contrast) goed te fotograferen. Na rondvragen bleek het te gaan om de zeldzame *Adonismycena*. De hoed van dit fraaie zwammetje, een soort van de rode lijst, was slechts 1,5 cm groot.

En een prachtig oranjerode *Stropharia* stond zomaar in z'n eentje tussen het gras.

Fig. 18 *Adonismycena*

Adri de Groot

Fig. 19 Witte kluiwzwam

dinsdag 8 december

Witte kluiszwam gisteren in het Zoetermeerse Westerpark. Bij een parkeerplaatsje stonden er een tiental, vanmorgen vond ik er elders in het park nog veel meer. De paddenstoel lijkt wat op een kluis, vandaar de naam. Bij het fotograferen werd dat bevestigd.

Een hond kwam aanrennen en hapte precies het mooiste exemplaar kapot. Ik heb uit nijd de bazin gezegd dat ze goed moest opletten op vergiftigingsverschijnselen. Beetje gemeen, want deze algemeen voorkomende zwam is eetbaar, al is hij kennelijk niet smakelijk.

Bij de volkstuintjes in het Zoetermeerse Buytenpark foerageerde vanmorgen een man groene specht Bij een vrouw is er geen rood onder het oog.

Fig. 20 Man groene specht

Adri de Groot

Fig. 21 Esdoornhoutknotszwam

donderdag 10 december

Vanmorgen heb ik een paar uur op mijn kaplaarzen door het kleddernatte Prielbos gedooled. Nou ja, het is in feite maar een paadje van enkele honderden meters. En voor bijzondere waarnemingen moet je er nu ook niet zijn: het is rustig.

Wat mezen, een boomkruipertje, merels, een roepende ral en als "topper" twee vuurgoudhaantjes, eerst in het riet en later op de takken. Maar het is er stil, eenzaam (op de altijd weer loslopende man met hond na), er is in dit moerasgebiedje een overvloed aan mossen, het aantal zwammen neemt af, maar daar, roze paddenstoeltjes als speldenknoppen, mooie structuren van half dode bomen, wat zou daar achter die stam zijn? Een beetje spannend. Ik voel me in zo'n omgeving op mijn gemak.

Op een dode boomstam langs Het Lange Land in Zoetermeer groeien kogelhoutskoolzwammen en houtknotszwammen, allebei zwarte zwammen. Althans, de kogelhoutskoolzwam begint met een hard bruinrood vruchtlichaam en eindigt als broos "houtskool".

Verder een houtknotszwam. Er stonden er veel op het dode hout, allemaal pal tegen de stronk, op die op de foto na. Merkwaardig dat je op de ernaast liggende stammen weer heel andere zwammen ziet.

Ik dacht dat de esdoornhoutknotszwam van Fig. 21 een "gewone" houtknotszwam was, die groeiden namelijk ook op die dode boomstam. Zeer waarschijnlijk is het een stronk van een esdoorn, die staan op die plek in "Het Lange Land"

11 De waarnemingen van de vlinderwerkgroep in 2009

Anke Smits

In 2008 hebben we geoefend in het goed leren herkennen van alle dagvlinders, hierbij hebben we veel geleerd van Peter van Wely.

In 2009 zijn we "voor het echt" gaan monitoren in het Westerpark en hebben onze telgegevens ook doorgegeven aan de Vlinderstichting. Gelukkig viel er ook heel wat te tellen want 2009 was een goed vlinderjaar!

Het vlinderseizoen loopt van 1 april tot 30 september. Met de "harde kern" van de IVN vlinderwerkgroep (Jan Smit, Sinie de Jonge, Herman van Zoelen en ik) hebben we ervoor gezorgd dat er bijna elke week

geteld is: in totaal 25 keer. De route die we lopen in het Westerpark is opgedeeld in 19 secties. Iedere sectie is 50 meter. Het is dezelfde route die Anja van Beek geteld heeft in de jaren 1992 tot en met 2006.

Het is interessant om al die (totaal)tellingen naast elkaar te leggen: zie het overzicht. Het bruine zandoogje was goed vertegenwoordigd dit jaar, op sommige dagen telden we er meer dan 100 op een dag! Het bont zandoogje kwam vroeger bijna niet voor en is nu een van de meest algemene dagvlinders. Het oranjetipje telden we op onze route en is ook elders in Zoetermeer gesignaleerd. Jammer dat argusvlinder, hooibeestje en zwartsprietdikkopje nagenoeg verdwenen zijn uit het Westerpark.

Ook het bruin blauwtje heeft het heel moeilijk.

Voor de distelvlinder (een trekvlinder) was 2009 een topjaar. Er zijn jaren dat deze zich niet of nauwelijks laat zien in Nederland. De oranje luzernevlinder (ook een trekvlinder) is dit jaar veel gezien, ook in Zoetermeer. In een van de secties op de route zelf hebben we 'm niet gesignaleerd maar wel vlak erbuiten. Hij komt dus niet voor op onderstaand lijstje.

Uit deze telgegevens zijn nog veel meer trends en ontwikkelingen te halen (bv. de vlinders per sectie, of een bepaalde soort eruit lichten). We gaan daar in een later stadium mee aan de slag.

Totaaltellingen vlinderroute in het Westerpark Zoetermeer

Soort	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
argusvlinder	-	22	29	11	9	7	14	8	17	4	1	1	2	9	7	5	-	-	2
atalanta	-	16	3	3	9	8	6	9	6	6	8	3	11	1	3	11	-	-	5
bont zandoogje	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	-	-	241
boomblauwtje	-	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	6
bruin blauwtje	-	18	40	94	83	198	43	23	30	5	2	2	10	49	10	4	-	-	2
bruin zandoogje	-	559	291	279	354	266	113	124	306	207	387	164	357	362	279	258	-	-	600
citroenvlinder	-	19	19	9	28	13	7	4	5	2	10	9	26	15	25	8	-	-	14
dagpauwoog	-	79	38	16	90	36	24	26	9	6	6	3	11	1	26	11	-	-	81
distelvlinder	-	8	0	1	6	64	0	0	0	1	3	0	69	1	0	5	-	-	234
gehakelde aurelia	-	0	1	0	2	6	8	12	4	7	19	7	30	5	17	12	-	-	24
groot koolwitje	-	26	24	15	21	5	4	25	22	12	38	6	9	1	15	17	-	-	29
hooibeestje	-	20	7	2	7	14	4	1	1	0	0	1	0	2	0	0	-	-	1
icarusblauwtje	-	78	27	76	181	24	10	2	42	2	1	5	0	2	0	7	-	-	34
klein geaderd witje	-	185	80	79	36	69	72	31	52	37	29	23	39	58	69	55	-	-	260
klein koolwitje	-	122	21	41	85	29	77	7	29	8	13	8	23	9	18	34	-	-	38
kleine vos	-	8	0	0	9	3	3	0	3	0	2	4	10	2	1	3	-	-	6
kleine vuurvlinder	-	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	1	0	2	0	0	-	-	6
landkaartje	-	0	0	3	13	3	14	15	14	10	18	6	27	12	30	8	-	-	78
oranjetipje	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	4
zwartsprietdikkopje	-	5	1	6	6	9	1	0	1	0	2	0	1	2	0	2	-	-	0

Tilly Kester

Fig. 22 Argusvlinder

de argusvlinder wordt snel zeldzamer in Nederland, gelukkig kunnen we hem in Zoetermeer nog op verschillende plekken aantreffen

Marian Ketting

Fig. 23 Bont zandoogje

het bont zandoogje behoort tegenwoordig tot één van de meest algemeen voorkomende dagvlindersoorten in Zoetermeer

12 Het vlinderjaar 2009, vervolg

Nel Sonneveld en Johan Vos

Mede door de extreem warme herfst (met een temperatuur die in november gemiddeld 3 graden boven normaal lag) kregen we van Nel Sonneveld uit de Leyens, in aanvulling op de reeds gepubliceerde gegevens (zie kwartaalbericht nr. 66, blz. 27) de volgende waarnemingen uit de periode 1 – 15 oktober door.

Datum	Soort	Aantal			
1 okt	bont zandoogje	2	1	klein koolwitje	192
	klein koolwitje	1	2	distelvlinder	131
4 okt	dagpauwoog	2	3	kleine vos	53
	klein koolwitje	1	4	dagpauwoog	27
	distelvlinder	1	5	atalanta	26
8 okt	bont zandoogje	2	6	boomblauwtje	26
	dagpauwoog	3	7	groot koolwitje	25
	klein koolwitje	1	8	bont zandoogje	13
	kleine vos	2	9	klein geaderd witje	13
9 okt	kleine vos	5	10	gehakkelde aurelia	2
	distelvlinder	2	11	kleine vuurvlinder	1
12okt	klein koolwitje	1	12	kolibrivlinder	1
13okt	kleine vuurvlinder	1		Totaal	510

Fig. 24 Periode 1-15 oktober

Fig. 25 De totalen per soort over 2009 gerangschikt op basis van aantal waargenomen soorten

13 Het paddenstoelenseizoen 2009

Sinie de Jonge

2009 was een super jaar voor de paddenstoelen. Eerst was ik ongerust in verband met de zeer droge zomer, maar gelukkig kwam de regen daarna met bakken uit de lucht en was de temperatuur prima om de paddenstoelen te voorschijn te laten komen. Kortom de natuur was ons gunstig gezind met veel vocht en warmte waardoor we meerdere generaties paddenstoelen zagen verschijnen. De harde populierenboleet en de witte kluiфzwam lieten zich maanden lang zien, steeds weer met nieuwe vruchtlichamen.

Fig. 26 Harde populierboleet

Fig. 27 Witte kluiфzwam

Sinie de Jonge

Het Prielbos was dit jaar nog al eens moeilijk te belopen, dit in verband met de hoge waterstand maar toch hebben we daar op 5 november 2009 36 soorten kunnen waarnemen, waaronder de tranende

franjehoed, het gestreept nestzwammetje en de paarse schijnridderzwam. Een overzicht van alle aangetroffen soorten vindt u op 47 van dit blad.

Fig. 28 Gestreept nestzwammetje

Fig. 29 Paarse schijnridderzwam
Sinie de Jonge

Aan de Spectumsingel wemelde het weer van de vele ridderzwamsoorten waaronder de zilveren ridderzwam, de populierridderzwam en de bruinplaatbundelridderzwam.

Fig. 30 Zilveren ridderzwam

Fig. 31 Populierridderzwam
Sinie de Jonge

Ook aan de Albert Schweitzersingel stonden vorig jaar veel paddenstoelen, waaronder heel veel zilveren ridderzwammen. Deze soort begint met zilverachtige stipjes op de hoed, in een later stadium treedt vergeling op waardoor je de soort dan niet meer gemakkelijk kunt herkennen. Door ervaring echter weet je dat het om de zilveren ridderzwam gaat. De middenberm bestaat uit schraal grasland waarin berken zijn geplant. Voor sommige symbionten waaronder de kleine berkerussula en de witte ridderzwam is dat blijkbaar een prima habitat.

Fig. 32 Kleine berkenrussula

Fig. 33 Witte ridderzwam

Sinie de Jonge

In het Balijbos vinden we ook steeds weer nieuwe soorten. Op 15 oktober hebben we er 25 soorten en op 3 december 51 soorten aangetroffen. Voorbeelden zijn: adonismycena, groene schelpzwam, oranje druppelzwam, geelsteelhertezwam, levertraanzwam en het gewoon sneeuwzammetje. Een overzicht van alle waargenomen soorten vindt u op 46 en 47 van dit blad.

Fig. 34 Adonismycena

Fig. 35 Groene schelpzwam

Sinie de Jonge

Ook heb ik wat faeces meegenomen van paarden en galloway-runderen uit het Buytenpark. Vervolgens heb ik de faeces in plastic bakjes in de vensterbank laten broeien, met als resultaat het mestploirokje!

Natureducatie

We zijn dit jaar enige keren met lagere scholen actief geweest. Met spiegel en loep naar paddenstoelen speuren. In de toekomst gaat de paddenstoelenwerkgroep (Sinie de Jonge en Margareth Heymenberg) in nauwe samenwerking met het NME-team van de gemeente nog meer lagere scholen benaderen met als doel de kinderen op deze wijze bij de natuur betrekken

Fig. 36 Oranje druppelzwam

Sinie de Jonge
Fig. 37 Geelsteelhertezwam

Fig. 38 Levertraanzwam

Sinie de Jonge
Fig. 39 Gewoon sneeuwzwammetje

Fig. 40 Mestplooierokje

Fig. 41 Klassikaal paddenstoelen zoeken

Sinie de Jonge

14 Honingbijen in de sneeuw

Arno van Berge Henegouwen

Bijen blijven verbazen. Luidden eerder in het jaar de imkers en onderzoekers al de noodklok over de deplorabele stand van de honingbij in ons land, in mijn straat blijkt al minstens twee jaar een wild bijennest in de boom te hangen. Het unieke nest haalde zelfs de nationale televisie. Helaas ging het nest en zijn bevolking op de dag van de opnames ten onder tijdens de eerste najaarsstorm van dit jaar. Zwaar van honing en wasraat voor de winter brak een stuk van en van de takken af en belandde met koningin en werksters op de grond. Dat was het dan dacht ik. Het restant van het nest is verder 'afgebouwd' door de mezen. Maar tot mijn verbazing trof ik op 22 december '09 in de sneeuw op de Berglaan twee nog levende bijen aan. Er moet denk ik, ergens anders in de buurt nog een bijennest zijn. Of de twee bijen, die op tien meter van elkaar lagen, hebben het hele eind afgelegd van de bijenstand bij de sportvelden in het Westerpark, hemelsbreed toch zo'n 500 meter.

Arno van Berge Henegouwen

Fig. 42 Een van de levende honingbijen in de sneeuw

Simon Post

Fig. 43 Haas

15 “Geen lekkere jongens”

Armand Doornweerd

Zo rond een uur of vier, het begon te schemeren, zag ik vanachter mijn bureau een haas van links over de akkers naar rechts lopen. Ik volgde hem, hij sprong over een slootje en bleef een tijdje in de slootrand zitten. Nu de akkers wit zijn, zijn de hazen goed te zien. Op een bruine omgeploegde akker met kluiten in alle maten is dat anders, hoewel als je vaker hazen ziet haal je uit de kluiten zo een haas, geen probleem. Hij was nog niet bij het volgende slootje toen er weer een van links naar rechts over de akkers aan kwam lopen. Ze blijven nu en dan tijden lang zitten en in ene rennen ze een stuk, niet om ergens op tijd te komen of op de vlucht te zijn voor de vijand, nee want halverwege de akker blijven ze weer zitten zolang ze willen. Waar ze naar toe gaan en waarom, begrijp ik niet. Kouwe poten bij min vier en overal de vijand op de loer, blijf toch liggen waar je ligt! Er is verderop een stuk ruigte, een plukje Bentwoud in de maak, maar dat hebben ze waar ze vandaan komen ook. Ik zou dáár blijven, waar ik ben, wat zo'n haas beweegt? Een hol misschien, lekker warm bij elkaar, maar dat hebben hazen niet. Die hebben niet meer dan een klein eenzaam kultje in de grond waarin ze nauwelijks beschut zijn tegen kou en wind, een "leger".

Beschutting tegen de vijand? Ze vallen inderdaad slecht op tussen de bosjes en jonge aangeplante boompjes, de wind heeft er ook minder vat. Ik heb er vijf van links naar rechts zien gaan, het hele eind over de kale witbesneeuwde akker, klaar voor het grijpen, en zo nu en dan zag ik dat ze elkaar ontmoetten tussen de struikjes en de boompjes, maar interesse in elkaar hadden ze niet. Of ze deden net alsof, net als mensen op het terras, ze komen er om mekaar te bekijken en om bekeken te worden maar tonen geen interesse. Er was er één die bijna over de ander heen stapte tot die met de oren plat een stap opzij ging. Intimidatie denk ik. Het zijn geen lekkere jongens onder elkaar. Ik heb ze mekaar wel eens om de oren zien slaan, dat kan ook haast niet missen, en in de buik zien trappen (en misschien wel vlak daaronder), dat loog er niet om. Maar dat deden ze nu niet. Geen weer voor opspelende hormonen zeker? Ik zag er een, de laatste, in plaats van over het laatste slootje voor de ruigte te springen, rechtsaf langs het slootje gaan dat naar de voetbalvelden loopt. Je voelt dan de neiging opkomen om door het open raam te roepen dat hij daar niet wezen mot maar dáár, bij zijn kornuiten. Bij het kunstgras ging hij plat. Ik zie ze ook wel eens verderop, 's avonds rond een uur of tien als ik de hond uitlaat, midden tussen de huizen, alleenstaande villa's dat wel, maar wat het haas er nog te zoeken heeft? Mogelijk dat het vroeger hun gebied was en dat ze de hoop hebben dat het eens weer wordt als toen, tegen beter weten in. Of dood op de weg zie ik ze ook, waarschijnlijk na een sprong naar het licht. Dat zou het kunnen zijn wat ze trekt in de ruigte waar ik ze heen zie gaan, het licht van de benzinepomp op de hoek van de Omleidingsweg en de N 209. Dat ze mekaar daar zien en aanwezig weten, tussen hun hazenslaapjes door.

16 Watermerkziekte en groene specht

Arno van Berge Henegouwen

Begin december fietste ik op de Meerzichtlaan en zag dat de wilgen die al een paar jaar een groene spechtennest herbergen voorzien waren van een wit kruis. Daar gaat weer een mooie nestboom flitste het door mij heen. Ik besloot om te bellen naar de gemeente om te vragen naar de reden van de kap. Natuurlijk, ik had de ter inzage legging van het besluit gemist en dus gaf ik mijzelf weinig kans. Toch hoopte ik met een beroep op de Vogelwet de gemeente nog te kunnen overtuigen van de kap af te zien. Toen ik bij de bomen stond hoorde ik twee halsbandparkieten die de holte als speel- en vrijruimte hadden gekozen. Net als vorig jaar. Toen waren ze er aan het begin van de broedtijd door de makers, een groene spechtenpaar, uitgemept. Ook in het komende jaar verwacht ik weer succes voor het paar. Maar dan zal de hele boomgroep behouden moeten blijven.

Een telefoontje, eerst met de stadsecoloog, die de volgende dag met de beheermanager recreatiegebieden, hoofdwegen, water en ecologie, Reinier Gillissen en Guus van Haastert, verantwoordelijk voor de gemeentelijke bomen, contact op heeft genomen, kreeg direct een positief vervolg. De aannemer kreeg opdracht deze boomgroep te laten staan. Een boom met een jaarlijks bewoonde spechtennestholte wordt door de Flora- en faunawet beschermd en mag dus niet zomaar worden gekapt, zo werd mij verteld. Het resultaat van mijn telefoontje is, dat de gemeente samen met de AID een "oplossing" gaat bedenken. Als reden voor de kap werd opgegeven, dat de bomen lijden aan de Watermerkziekte. Iets waar ik nog nooit van had gehoord. Het blijkt een voor wilgen zeer besmettelijke ziekte te zijn.

Watermerkziekte wordt veroorzaakt door een bacterie, *Erwinia salicis*, en komt vooral voor op de schietwilg, *Salix alba*. De ziekte is in 1970 voor het eerst in ons land vastgesteld. Vanaf 1986 wordt onderzoek gedaan om de ziekte te kunnen bestrijden. Aanvankelijk dacht men, dat de ziekte zich door stekken met eerstejaars takken verspreidde. Maar omdat de bacterie in de houtvaten van de oudere takken van de wilg zit kan dit niet. Uit het onderzoek kwam naar voren, dat de bacterie door wind en regen naar andere bomen wordt verspreid. Zij uit zich in het in het voorjaar bladloos blijven van de hele of delen van de boom. Daaraan is eenvoudig te zien of de boom besmet is. De bacterie komt waarschijnlijk al veel langer in ons land voor, maar veroorzaakte eerder geen schade. Dat kan verklaard worden omdat wilgen vroeger regelmatig geknot werden. De ziekte heeft geen vat op jonge twijgen.

Met het verdwijnen van de wilgentenenindustrie groeiden veel knotwilgen uit. In steden en met name nieuwbouwwijken werden langs wegen veel gekloonde wilgen aangeplant die niet meer geknot werden. De daarbij gebruikte rassen blijken zeer vatbaar voor de bacterie. Zo ging alleen al tussen 1970 en 1985 in Amsterdam 30% van alle wilgen ten onder. Een schadepost van f 600.000,-. Het onderzoek richt zich nu op verbetering en vervanging van de vatbare rassen. Tot die tijd blijft jaarlijkse inspectie en zo nodig kap van bomen nodig.

Voor de markante groep bomen langs de Meerzichtlaan bij Effatha is het doek nog niet gevallen. Hopelijk overleven zij en wast het wit van de verfkruisen het komende jaar weg.

Arno van Berge Henegouwen

Fig. 44 Wilgen aan de Meerzichtlaan

Gebruikte literatuur: Boomblad 5, december 1989.

BUITEN DE VERENIGING

17 De stand van de egel (*Erinaceus europaeus*)

Johan Vos

Johan Vos

Fig. 45 Egel

17.1 Inleiding

Dat de zoogdiervereniging VZZ 2009 heeft uitgeroepen tot het jaar van de egel komt omdat we niet goed weten hoe ons populairste zoogdier er voor staat op dit moment. Hoewel de meeste Zoetermeeders, met een beetje geluk wel eens een egel zien rondscharrelen in tuin of park kan vrijwel niemand zeggen of dat er meer of minder zijn dan zo'n tien à twintig jaar geleden. Laat staan dat we weten hoe de situatie in Zoetermeer zich verhoudt tot het landelijk beeld. De laatste egeltelling in Nederland heeft plaatsgevonden halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw maar van de ontwikkelingen daarna hebben we geen betrouwbare gegevens. Om die reden weten we dus ook niet in hoeverre de egel op de rode lijst van in hun voortbestaan bedreigde diersoorten thuishoort. Rode lijsten worden iedere tien jaar door de minister van LNV vastgesteld. Hoewel een positie op de rode lijst niet automatisch betekent dat de soort daadwerkelijk bescherming geniet kan het toch voordelen opleveren in de zin van het communiceren van egelbeschermende maatregelen binnen een gemeente. De provincie Zuid-Holland kent de regel dat aantasting van het leefgebied van soorten van de rode lijst gecompenseerd moet worden.

17.2 Stedelijk leefgebied en verkeersslachtoffers

Hoewel egels in bijna heel Nederland voorkomen staan groene steden met veel struweel en bosranden (met kruidenrijke ondergroei) en natuurlijk ingerichte tuinen bekend als goede egelgebieden. Door hun gedrag, vooral de mannetjes maken lange nachtelijke tochten in hun leefgebied lopen ze in de stad groot risico om in het verkeer om te komen. Wie kent er geen platgereden egels in zijn eigen woonwijk? Ruim tien jaar geleden heeft de gemeente Zoetermeer haar inwoners gevraagd om doodgereden egels te melden. Het idee was om er op deze wijze achter te komen of het mogelijk was om via inrichtingsmaatregelen op een aantal "concentratieplekken" het aantal verkeersslachtoffers te beperken. Helaas bleek dat die concentratieplekken niet bestonden en doodgereden egels verspreid over heel Zoetermeer voorkwamen. De methode om via haar website alle doodgereden egels in heel Nederland door te geven heeft ook de zoogdiervereniging vorig jaar in haar E-teamproject gebruikt. Het idee was om aan de hand van deze gegevens een schatting te kunnen doen van de grootte van de totale egelbevolking in Nederland.

Aan de oproep om in het Jaar van de Egel waarnemingen door te geven is massaal gehoor gegeven. Ruim 20.000 waarnemingen kwamen dit jaar bij de VZZ binnen. Wat hieruit blijkt is dat de egel nog steeds verspreid over vrijwel heel Nederland voorkomt wat op zich goed nieuws is. Ook uit steden en dorpen worden gelukkig nog veel egels gemeld wat bewijst dat egels en mensen prima kunnen samen wonen. Het aantal egelwaarnemingen afkomstig van Zoetermeers grondgebied in de periode 19 mei en t/m 28 september bedraagt 53. Ook uit deze waarnemingen blijkt weer dat de waarnemingen uit heel Zoetermeer afkomstig zijn met accenten in Seghwaert en De Leyens. Eerder landelijk onderzoek naar de egelstand Ten behoeve van zijn promotie in 2005 heeft Marcel Huijsers onderzoek gedaan naar egelverkeersslachtoffers in Nederland.

Dat grote aantallen dieren in het verkeer omkomen is bekend, schattingen gaan uit van 113.000 tot 340.000 dieren per jaar. De vraag is natuurlijk hoe groot dit aantal is in vergelijking met de hele populatie. Gebruikmakend van verschillende manieren van berekenen komt hij uit op een percentage van zo'n 30%. Gezien het grote aandeel volwassen mannelijke dieren onder de verkeersslachtoffers kan dat door verminderde concurrentie tussen de mannetjes onderling leiden tot een negatief effect op de overlevingskans van de populatie. Hoewel deze negatieve effecten al voldoende reden zijn om mitigerende en compenserende maatregelen te nemen vindt Marcel het niet waarschijnlijk dat de egel ten gevolge van het verkeer alleen helemaal verdwijnt uit ons landschap. Hoe mensen met hun landschap/woonomgeving/tuin omgaan ziet hij als zijnde van groter belang voor de toekomst van de egel.

17.3 Resultaten en conclusie

Het aantal doodgereden egels zoals geteld door de E-teamdeelnemers bedraagt 901. Dat zijn 48 egels per jaar per 100 kilometer weg. Als we aannemen dat deze wegen een goede afspiegeling zijn van het hele Nederlandse wegennet kunnen we er van uitgaan dat er dit jaar 135500 egels in het verkeer zijn omgekomen. Vergelijken we deze resultaten met die van een soortgelijk onderzoek uit 1994 dan blijkt dat er toen zo'n 100 dode egels per 100 kilometer werden gemeld. Omdat het verkeer door de jaren heen steeds drukker wordt gaan we er van uit dat bij een constante hoeveelheid egels er meer dode egels zouden worden gemeld. Feit is echter dat het aantal gehalveerd is wat een belangrijke aanwijzing is dat er nu veel minder egels in ons land zijn dan halverwege de jaren negentig. Ook andere onderzoeksresultaten wijzen in deze richting. Deze significante afname in de periode 1994 – 2008 is aanleiding om de egel op de rode lijst te plaatsen. De zoogdiervereniging zal daartoe stappen ondernemen.

17.4 De Zoetermeerse egelstand

Naast het aantal verkeersslachtoffers is het aantal jaarlijks bij de egelopvang binnengebrachte zieke dieren wellicht een goede maat voor de egelstand in Zoetermeer. Bij de egelopvang wordt de vindplaats op postcode geregistreerd. Uit deze gegevens blijkt dat de meeste egels van 2009 afkomstig waren uit Rokkeveen, gevolgd door Meerzicht, Buytenwegh en Centrum-Dorp. Het aantal dieren uit Zoetermeer dat in 2009 bij de egelopvang is binnengebracht bedraagt zo'n 75. Het totaal aantal dieren, afkomstig uit onze regio dat de egelopvang verzorgt is al jaren redelijk constant. Of de halvering van de egelstand ook in Zoetermeer heeft plaatsgevonden is aan de hand van deze gegevens in elk geval niet te zeggen.

Bronnen: www.egelopvang.nl en www.jaarvandeegel.nl

18 Landelijke Variadag van FLORON op 12 december 2009

Johan Vos

Zo'n 150 floristen waren dit jaar naar Naturalis in Leiden gekomen om elkaar te spreken en te luisteren naar de laatste ontwikkelingen op het gebied van de inheemse flora. Wouter van Eck, sinds 1 september 2009 directeur van het landelijk bureau van FLORON gaf aan dat hij de opgebouwde kennis over de flora nadrukkelijker voor het voetlicht wil gaan brengen. Daarmee wordt het maatschappelijk draagvlak vergroot voor het behoud van de kwetsbare soorten is zijn gedachte.

Ook dit jaar stelde René van Moorsel een selectie aan bijzondere vondsten aan ons voor. Interessant voor ons is o.a. Duits viltkruid, een soort die aan een opmars bezig is en al eerder in Zoetermeer is gesignaleerd. Verder kunnen we uitkijken naar herfstalsem, een uit China afkomstige soort die, na eerst over het hoofd te zijn gezien in het Rijnmondgebied in toenemende mate langs wegen wordt waargenomen. Van de nachtkoekoeksbloem werd gezegd dat deze vrijwel uitgestorven éénjarige soort steeds op verschillende plaatsen opduikt. draadgierst, in Zoetermeer bekend als boeketvluchteling is in een maïsakker in Drente waargenomen. Het paardengras (*Ceratochloa cathartica*), een exoot die afkomstig is uit Noord-Amerika is opgedoken in Gouda. Een veel gekweekte lintvaren, *Pteris multifida*, oorspronkelijk uit Oost-Azië afkomstig is in Leiden achter een regenpijp gezien. Verder bleek er, door verkeerde informatie over de nootjes in de flora verwarring te zijn ontstaan over kompassla, wilgsla en gifsla.

Daarna deed Marije Kuiper (Van de UvA) verslag van haar onderzoek naar de taxonomische status van de duinwespenorchis. De duinwespenorchis staat nu als ondersoort van de brede wespenorchis in de flora (subsp. *neerlandica*). De conclusie van haar uitgebreide onderzoek luidt dat er een grote overlap aan kenmerken is geconstateerd en dat er (nog) geen uitspraak gedaan kan worden of we met standplaatsvariatie of met een soort in wording te maken hebben.

Vervolgens sprak Eckhard Garve over de nieuwe verspreidingsatlas van Nedersachsen und Bremen. Voor de atlas zijn 2,2 miljoen waarnemingen van 2022 soorten in uurhokken (25 km²) verwerkt. Het is boeiend om te zien hoe bepaalde ontwikkelingen zich ook in ons land voordoen. Zo breidt het akkerviltkruid (nu in ons land zeer zeldzaam) zich enorm naar het westen uit en sinds kort komt deze soort dan ook niet meer op de Duitse rode lijst voor. Opmerkelijk als je er van uitgaat dat de zaden zich tegen de overheersende windrichting in begeven! Ook de harige ratelaar heeft zich in dit gebied recentelijk sterk kunnen uitbreiden. Verder veel berruimplanten, zoutplanten, invasieve soorten die allemaal een met Nederland vergelijkbaar gedrag vertonen. Een erg boeiende bijdrage, weliswaar in Duits, maar toch uitstekend te volgen.

Ook de volgende spreker, Wim van der Putten wist vanaf het allereerste moment te boeien met zijn verhaal over de relatie van het bodemleven in de grond met de vegetatie er op. De invloed van de bodemorganismen op de vegetatieontwikkeling is essentieel. Zo moet de oorzaak van de dominantie van de Amerikaanse vogelkers (bospest) in onze bossen bijvoorbeeld gezocht worden in de afwezigheid van een agressieve bodemschimmel hier die wel in het land van herkomst (Amerika) voorkomt. Het succes van de vele klimaatexoten van vandaag de dag, met name in de stad is volgens Wim te wijten aan het feit dat zij minder vijanden in de bodem hebben in vergelijking met inheemse soorten. In veel gevallen een kwestie van tijd dus. Kom je net aanwaaien, vindt iedereen je aardig, maar later krijg je steeds meer vijanden of gaat deze vergelijking te ver?!

Wout van der Slikke ging wat uitgebreider in op de resultaten van het Bedreigde Soorten Project (2003 – 2008). Het gaat om 150 soorten met een jaarlijkse focus op 20 soorten. Een publicatie, gefinancierd door de GA-N met de verspreiding van 20 soorten lag voor iedereen klaar. (zie ook de website van FLORON) Sheila Luyten gaf alvast een eerste indruk van de resultaten van haar raap-koolzaadonderzoek. Ook de verspreiding van de koolzaadvelden in de periode 2005 – 2008 zal bij het onderzoek betrokken worden. Conclusie: raapzaad komt heel veel voor in onze regio. De voorlopige verhouding raap-/koolzaad (aan de hand van 90 ingezonden formulieren) is 78/22 waarbij opvalt dat er veel meer raapzaadplanten per groeiplaats aanwezig zijn, in vergelijking met koolzaadplanten.

Noorda van Leeuwen (UvA) deed verslag van haar onderzoek naar de achteruitgang van het rozenkransje. Blijkbaar zijn er nog maar 6 locaties over. De achteruitgang moet vooral gezocht worden in het (ontbreken van) een voor deze soort gunstig (maai)beheer in haar huidige verspreidingsgebied.

En dan het gevecht om de veiligstelling van een spontaan ontstaan gebied met een enorme botanische rijkdom aan de Hollandse kust. Deze strook nieuw duingebied zou aanvankelijk een recreatieve ontwikkeling doormaken met als hoogtepunt een complete jachthaven.

Van de strijd om het Kennemerstrand (daar gaat het hier om), gelegen tussen IJmuiden en Bloemendaal deed Jaco Diemeer verslag. Inmiddels is deze strook aangewezen tot habitatrichtlijngebied maar het beheer is nog steeds niet officieel geregeld. De "Vrienden van het Kennemerstrand" regelen dit zelf, met een kleine subsidie van de Stichting Duinbehoud en vrijwilligers van Landschapsbeheer Noord-Holland. Inmiddels groeit de lijst met zeldzame soorten gestaag met als klap op de vuurpeil de groenknolorchis. De bedoeling is om daar in het weekend van 2 juli 2010 een FLORON-kamp te organiseren. (onze plantenwerkgroep heeft het Kennemerstrand met Anneke Koper al in 2005 bezocht (zie voor het verslag Kwartaalbericht nr. 49).

Tot slot ging Thijs Groenewegen in op invasieve soorten in zaadmengsels. Op deze wijze bereiken heel wat ongewenste exoten ons land. Het zou volgens een voorzichtige schatting gaan om 130 soorten. Alleen al aan vogelvoer hebben we 34 soorten te danken. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan een digitale sleutel voor zaden. 75 van de 130 invasieve soorten maakt deel uit van de digitale zadenatlas. Conclusie van deze informatieve dag: de aanwezigen kunnen ook dit jaar weer terugkijken op een zeer afwisselend aanbod.

Samenvattingen van diverse bijdragen en van de bijzondere plantenvondsten zijn te vinden op de website, www.floron.nl

19 De stand van zaken in ons floristisch district

Joop Mourik

Districtscoördinator "Hollands Duin" (D15)

joopmourik@gmail.com

telefoon: 023-5285502

Ter afsluiting van 2009 hierbij de beknopte stand van het floraonderzoek in district D15.

Achttien floristen en werkgroepen leverden in totaal 45 streeplijsten met daarop bijna 8000 nieuwe gegevens. Deze zijn de afgelopen weken door de districtscoördinator gedigitaliseerd en doorgestuurd naar het Landelijk Bureau voor opname in de landelijke databank Florbase. Daarnaast kwamen nog ruim 1800 digitale details van Rode lijst- en abundantiesoorten binnen, ook deze zijn in Floronopmaak naar het Landelijk Bureau gestuurd.

Begin 2010 volgt landelijke controle en eventuele navraag over de status van extreme zeldzaamheden bij de waarnemer.

De databestanden zijn dit jaar extra vroeg gereed gemaakt met het oog op de jaarplanning van 2010. Veel floristen en werkgroepen willen al vroeg in het nieuwe jaar weten welke kilometerhokken in aanmerking komen voor inventarisatie of beginnen met de planning voor het Detailproject.

In de Nieuwsbrief van januari informeer ik u nader over de Focussoorten van het Detailproject en de kilometerhokken van het Totaalproject die door de vernieuwde organisatie van Floron geselecteerd zijn voor District 15 in 2010. Van harte aanbevolen om mee te doen want deze projecten zijn belangrijk voor het opbouwen van Floron als botanische kennisorganisatie. En denkt u nog eens na over de districtscoördinatie, wie wil daar een bijdrage aan leveren?

Ook ik wens u prettige feestdagen en voorspoed in 2010

20 Noordnatuurnieuws december 2009

Marianne Ketting

Op de dag van midwinter, toen onze wereld in de greep was van sneeuw en ijs, hebben we mijn moeder begraven. Op het kerkhofje bij de drie molens, waar ook onze dochter rust. Bij de begrafenis van ons meisje, negen jaar geleden, vlogen er zwanen over. Nu was er een vlucht ganzen. Zovende vleugels als een groet van de hemel.

Marianne Ketting

Fig. 46 opvliegende zwanen

Je zou je tussen engelen wanen
Als koel verstand niet beter wist
Witte vleugels in de mist
Bazuingetoeter op de akker
Nee, geen droom, je bent klaarwakker
Het zijn wel honderd wilde zwanen

Mijn vader, geboren Groninger, hield erg van de muziek van de Groningse bard Ede Staal. Na vaders overlijden mijmerde mijn moeder graag bij die muziek. Bij haar uitvaart hebben we daarom natuurlijk voor haar gespeeld: "Het het nog nooit zo donker west, of het wer altied wel weer licht." (Mocht u het niet kennen: u vindt het wel op internet, via Google of U Tube) En ook het lied "Mien toentje". Mijn tuintje. Omdat het zo prachtig weergeeft hoe mijn ouders tuiniëerden. Hun leven met de tuin, hun getuttel en getroetel met de plantjes en de fruitboompjes achter hun huis.

Mijn vader kwam vlak na de oorlog uit Groningen naar het westen, waar werk voor hem was als politiemann. Op het strand ontmoette hij mijn moeder, dochter uit een Wassenaarse boerenfamilie. Ze stichtten hun gezin op een portiekwoninkje in de gloednieuwe Haagse Moerwijk, waar al hun buitenleven bestond uit een balkonnetje. In 1961 kregen ze voor het eerst sinds hun trouwen een tuin. 45 m², achter een Voorburgs rijtjeshuis. Pa zette er gelijk de spa in. Hij was een jongen van het platteland, dus hij spitte de tuin om. En hij haalde koemest, in een oude melkbus, van de boerderij van de familie op Wassenaar. Er was toen nog geen auto, dus ik denk haast dat die bus vol stront achter op de brommer naar Voorburg is gehobbeld. Hij plantte een appel- en een perenboom, en aardbeien. En omdat er toch al een konijnenhok stond, kwamen er konijnen, van oom D.

Verder vulde mijn moeder haar tuintje met stekken uit de tuin van tante S. en uit de erker van mijn oma. En de trouwe geraniums kregen er een plek. Die geraniums vergezelden haar al vanaf het balkonnetje in de Moerwijk. In Voorburg, in de buitenlucht, in de volle grond met al die mest, tierden ze welig. Ieder najaar werden ze als steeds grotere struiken naar binnen gesjouwd om vorstvrij te overwinteren. Snoeien, daar deed ma niet aan, maar alle stukjes en stekjes die afbraken werden zorgzaam opgepot en grootgebracht. Uit plaatsgebrek zocht ze er soms een ander tehuis voor. Een vroeger buurmeisje vertelde me laatst nog vertederd over de enorme, knoestige geranium die ze van mijn moeder kreeg op haar bruiloft, in een rode plastic emmer. Een tamelijk ongebruikelijk huwelijkscadeau, begin jaren 70.

Ma heeft haar geraniums, diezelfde oude geraniums uit de Moerwijk, zo'n 50 jaar gekoesterd en elke winter overgehouden, totdat ze zelf in het verpleeghuis belandde.

Onze pa was meer gesteld op nutsgewassen. Hij plantte aardbeien, maar die werden opgegeten door de merels. Hij pootte boontjes, maar die werden kaalgevreten door de slakken. En de mussen, die vraten de peultjes leeg. Pa was voortdurend in strijd met het ongedierte: in de tuin een woud van draden en netten en stukken gaas tegen de vogels, groene zeep tegen de luizen, zout, in gootjes van gordijnrails als borstwering opgesteld rond het gewas, tegen de slakken. Precies zoals dat bezongen wordt in Mien toentje.

Het fruit daarentegen deed het best: alle appels, peren, bessen en druiven werden door ma verwerkt of ingemaakt. Nooit werd iets weggegooid. Pa haalde halsbrekende toeren uit om ook de laatste pronkbonen te plukken, die helemaal boven in de perenboom geklommen waren. Ieder valappeltje, als was het nog zo miezerig, werd geschild voor moes of appeltaart. De schillen en klokhuizen gingen naar de konijnen en de konijnenmest kwam weer op de tuin. De konijnen zelf belandden in de pan; totdat mijn moeder daar later toch te teerhartig voor werd.

Op wandelingen, op vakanties, werd er ook van alles geplukt. Geen park was veilig voor haar plukkende handen. Rozenbottels, vlierbessen, bramen, voor in de jam. Bloemetjes, bloesemtakjes. En zo verzamelde mijn moeder ook overal stekken en zaden, al of niet stiekem. Dit laatste, moet ik toegeven, is een eigenaardigheid die ik beslist van haar geërfd heb.

“Mien Toentje”, Songtekst [Ede Staal](#)

Mien waikschilde bonen die komen zo slecht op
 En de sprutters vreten d'aalbeerns op
 Mien vrougen stoan dun en mien sloat schut al deur
 As 't zo deur gaat din wordt dat 'n strop
 Mor mien toentje, mor mien toentje
 Ja dij mis ik naait geern
 Der is altied diverdoatsie veur mie
 Mien waikschilde bonen die komen zo slecht op
 En de sprutters vreten d'aalbeerns op

Wat is mooier as 'n hoeske mit 'n mooi lapke grond
 Wat is beter as de kunstmis, ja, dat wait ie da's stront
 Van 'n peerd of 'n kou, bie mien olden ook de beer
 En as wie hom sneden, ja din zongen wie mor weer: (refrein)

Vreterij in de woddels en de eerdbeien onder 't roet
 Waalse bonen onder de loezen en de slakken laggen mie oet
 Tutteltoanen en gruin zaip, ja perbaaier 't mor 'n keer
 War as of wat zolt, en din zingen wie mor weer : (refrein)

'k Heb spinoazie, ik heb roapknollen, 'k heb radies en ramen
 'k Heb andievie en augurken en tomaten in de kas
 Ja zo komen wie met zien allen de winter wel deur
 En ankemend joar din gaat de kop ter weer veur: (refrein)

21 Natuur en milieuagenda Zoetermeer

januari 2010	Tijd	Activiteit	Plaats (verzamelen)	Kosten	Organisatie
Wo/zat/zon- & feestdagen	14.00 - 16.00	Pony- of ezelrijden, mits het weer toelaat	Stadsboerderij De Balijhoeve	€ 0,50 per rit	De Balijhoeve 3620832
Ma, wo en vr	10.00 - 14.00	Kaasmaken	Stadsboerderij De Balijhoeve		De Balijhoeve 3620832
Zondag 10 januari	14.00 - 16.00	Vetbolletjes maken voor kinderen van 6 - 12 jaar	Stadsboerderij Het Buitenbeest	gratis	Het Buitenbeest 3520624
Zondag 17 januari	14.00 - 16.00	Vetbolletjes maken voor kinderen van 6 - 12 jaar	Stadsboerderij Het Buitenbeest	gratis	Het Buitenbeest 3520624
Zondag 17 januari	14.00	Winterbeleving in het Buytenpark	Ingang Snowworld		IVN 3423661
Zondag 24 januari	14.00 - 16.00	Vetbolletjes maken voor kinderen van 6 - 12 jaar	Stadsboerderij Het Buitenbeest	gratis	Het Buitenbeest 3520624
Donderdag 28 januari	20.00	Groen Cafe "Vijverspecial"	Intratuin Voorweg	Vrije toegang	Groei en Bloei 3411306
Zondag 31 januari	14.00 - 16.00	Vetbolletjes maken voor kinderen van 6 - 12 jaar	Stadsboerderij Het Buitenbeest	gratis	Het Buitenbeest 3520624

Februari 2010	Tijd	Activiteit	Plaats (verzamelen)	Kosten	Organisatie
Wo/zat/zon- & feestdagen	14.00-1600	Pony- of ezelenrijden, mits het weer toelaat	Stadsboerderij De Balijhoeve	€ 0,50 per rit	De Balijhoeve 3620832
Ma, wo en vr	10.00 - 14.00	Kaasmaken	Stadsboerderij De Balijhoeve		De Balijhoeve 3620832
Woensdag 3 februari	20.00	Presentatie "Langer in bloei" door Marcel Batist	Wijkpost Meerzicht Uiterwaard 29	Vrije toegang	Groei en Bloei 3411306
Zat 6 februari Zon 7 februari		Feestelijke opening nieuwe stadsboerderij in Oosterheem	Stadsboerderij De Weidemolen In Oosterheem		Team NME 3469662
Zaterdag 13 februari	9.30 - 14.30	Snoeien van appelboomgaard op wijktuin Broekweg (aanmelden)	Wijktuin Broekweg		Team NME 3469534
Zaterdag 13 februari	10.00	Workshop Bijzonder Bloemwerk (Vooraf aanmelden)	Wijkpost Meerzicht Uiterwaard 29	€ 28,50 incl materiaal	Groei en Bloei 3611662
Zaterdag 13 februari	13.00 - 17.00	Officiële afsluiting van de Stadsvogel-campagne en start van het "Jaar van de Biodiversiteit"	Stadsboerderij De Weidemolen in Oosterheem		SB/NME/KNNV 3469027/3469662
Woensdag 17 februari	's mid-dags	Vogelexcursie olv vogelgids van VWG voor 6-12 jarigen	Stadsboerderij De Balijhoeve		Vrienden van Speelbos De Bali
Donderdag 18 februari	20.00 - 22.00	Start cursus Basis Bloemschikken, Totaal 4 lessen 1x p/mnd Aanmelden	Wijkpost Meerzicht Uiterwaard 29	€ 80,00 incl groen	Groei en Bloei 3611662
Zondag 21 februari	14.00	Wandeling Bomen en knoppen 1	't Westpunt in het Westerpark		IVN 3423661
Zondag 21 februari	14.00 - 16.00	Vetbolletjes maken voor kinderen van 6 - 12 jaar	Stadsboerderij De Weidemolen	gratis	De Weidemolen Team NME
Maart 2010	Tijd	Activiteit	Plaats (verzamelen)	Kosten	Organisatie
Wo/zat/zon- & feestdagen	14.00-1600	Pony- of ezelenrijden, mits het weer toelaat	Stadsboerderij De Balijhoeve	€ 0,50 per rit	De Balijhoeve 3620832
Ma, wo en vr	10.00 - 14.00	Kaasmaken	Stadsboerderij De Balijhoeve		De Balijhoeve 3620832
Donderdag 4 maart	20.00	Groen Cafe "De eetbare tuin" met Romeo Sommers (aanmelden)	Intratuin Voorweg	Vrije toegang	Groei en Bloei 3611662
Zaterdag 6 maart	10.00	Workshop Snoeien (aanmelden)	Wijkpark Noordhove	€ 7,50	Groei en Bloei 3611662
Zondag 7 maart	14.00 - 16.00	Grasmannetjes maken	Stadsboerderij De Weidemolen	gratis	De Weidemolen Team NME
Donderdag 11 maart	20.00	Lezing "Stadsvogels" door Jip Louwe Kooijmans van Vogelbescherming	Wijkpost Meerzicht Uiterwaard 29		Vogelwerkgroep 3163631
Zaterdag 20 maart	10.00	Workshop Bijzonder Bloemwerk	Wijkpost Meerzicht Uiterwaard 29	€ 28,50 incl materiaal	Groei en Bloei 3611662

		(Vooraf aanmelden)			
Zaterdag 20 maart		Nederland Schoon Landelijke Opschoondag	Zie krantenberichten		Gemeente Z'meer NME 3469662
Zondag 21 maart	14.00 - 16.00	Boerderij-kijkdoos maken	Stadsboerderij De Weidemolen	gratis	De Weidemolen Team NME
Zondag 21 maart	14.00	Wandeling Bomen en knoppen 2	't Westpunt in het Westerpark		IVN 3423661
Woensdag 24 maart	20.30	Groen-lezing	De Zoetelaar Dorpsstraat 99	Vrije toegang	Groei en Bloei 3411306
Zondag 28 maart	14.00 - 15.00	Rondleiding in de natuurtuin (onder voorbehoud)	't Westpunt in het Westerpark	Gratis	Natuurtingroep 3413473
Woensdag 31 maart		Lange afstandswandeling	Via de website en pers		IVN 3423661

 <p>gemeente Zoetermeer</p>	 <p>Natuurlijk Zoetermeer www.zoetermeer.nl/natuur&milieu</p>
<p>Coördinatie: team Natuur- en Milieueducatie Zoetermeer. Internet: www.zoetermeer.nl Deze agenda komt 4x per jaar uit. Opgave van excursies voor het 1e kwartaal 2010 vóór 15 maart 2010 bij NME-team, telefoon 346 96 62 E-mail: M.J.Kester@zoetermeer.nl ; nmezoetermeer@zoetermeer.nl</p>	

Webadressen

Bomen overleven

Gem Zoetermeer

Groei en Bloei

IVN

KNNV

Natuurtuin

Vogelwerkgroep

www.bomenoverleven.nl

www.zoetermeer.nl/natuur&milieu

www.zoetermeer.groei.nl

www.ivnzoetermeer.nl

www.knnv.nl/zoetermeer

natuurtuin.zoetermeer@xs4all.nl

<http://www.vwgzoetermeer.nl/>

22 Namen

REDACTIE KWARTAALBERICHT

Johan Vos (023-5280231)

johan@vosdenhartog.demon.nl

Taeke M. de Jong (079-3516599)

Marsmanhove 2 2726 CM Zoetermeer

Email T.M.deJong@tudelft.nl

Inleverdatum decembernnummer: voor 20 maart 2010. Handgeschreven tekst een maand vóór deze datum inleveren.

Bestuur

Annet de Jong (voorzitter) 079-3422924

Tilly Kester (plv. voorzitter) 079-3412605

Lodewijk van Duuren (secretaris) 079-3214149

Hans Bieze (penningmeester) 079-3421351

Auteurs in 2010

Arno van Berge Henegouwen

Armand Doornweerd

Adri de Groot

Annet de Jong

Sinie de Jonge

Marianne Ketting

Wim de liefde

Joop Mourik

Anke Smits

Nel Sonneveld

Johan Vos

Kopij of opgave verzenden naar: Marsmanhove 2 2726 CM Zoetermeer, T.M.deJong@tudelft.nl of naar Johan Vos johan@vosdenhartog.demon.nl

23 Ik wil ook lid worden

van de KNNV + afdeling Zoetermeer

O > als lid á € 32,50 per jaar

O > als huisgenootlid á € 27,50 per jaar

deze leden ontvangen dit blad, het landelijke KNNV-blad Natura, korting op de KNNV-uitgaven en het recht op deelname aan KNNV-kampen

naam

.....

adres

.....

postcode

.....

telefoon

.....

Email

.....

handtekening

.....

24 Index

Cursief betekent afbeelding

- aarvederkruid..... 12
adonismycena 16; 21
akkerdistel..... 15
akkerleeuwenbek..... 8
akkerviltkruid..... 28
Albert Schweitzersingel ... 20
Alisma gramineum 9
amerikaanse vogelkers..... 28
Andeweg, Remco 9
argusvlinder 18
atalanta 18; 19
Australiëweg 7; 13
Balij 4
Balijbos 21
Balster, Wouter 6; 12
Bedreigde Soorten Project
..... 28
bedwants 4
Beek, Anja van 18
Benthuizerplas 4; 9; 13
Bentwoud..... 24
**Berge Henegouwen, Arno
van** 3; 23; 25
Berglaan 23
berkerussula 20
Binnenpark 4
Biodiversiteitsjaar 3
blaartrekkende boterbloem 7
blauwborst 4
bolderik 8
Bomus racemosus..... 9
bont zandoogje 8; 18; 19
boomblauwtje 18; 19
boomkruipertje 17
bospest 28
bosrank 9
brede orchis..... 11
brede waterpest..... 12
brede wespenorchis 28
bruin blauwtje 18
bruin zandoogje 18
bruinplaatbundelridderzwam
..... 20
bSR..... 9
buikzwam 15
Buitenpark..... 4
bundelmosklokje 16
Buytenpark 13; 17
Buytenwegh 27
Calitriche obtusangula 12
Callitriche spec. 12
CBS 3
Centrum-Dorp..... 15; 27
Cerathophyllum demersum
..... 12
Ceratochloa cathartica..... 28
citroenvlinder 18
clematis tangutica..... 9
Clematis tangutica 9
Clematis vitalba 9
Conyza bonariensis 10
D15 29
*dactylorhiza majales subsp.
majalis*..... 11
dagpauwoog 18; 19
De Leyens 27
Denters, Ton 8
Diemeer, Jaco 29
distelvlinder..... 18; 19
district D15..... 29
Doornweerd, Armand ... 24
draadgierst 28
drijvend fontijnkruid..... 12
dubbelkelk 7
duinwespenorchis..... 28
duits viltkruid 28
Duurzaam Zoetermeer 5
dwergkroos 12; 13
echte kamille..... 8
Eck, Wouter van 28
Effatha 25
egel 26
Elodea canadensis 12
Elodea nutalli 12
Erinaceus europaeus..... 26
Erwinia salicis 25
esdoorn..... 17
esdoornhoutknotszwam... 17
E-teamproject 26
fazant 4
fijne waterranonkel ... 12; 13
Flora- en faunawet..... 25
Florbase..... 29
Galerina autumnalis..... 16
Galerina marginata 16
Galerina marginata s.l. incl.
G. autumnalis..... 16
GA-N..... 3
ganzenvoet 7
Garve, Eckhard..... 28
geelsteelhertezwam... 21; 22
gehakkelde aurelia ... 18; 19
gekroesd fontijnkruid 12
gele ganzebloem 8
gele plomp 12
geranium..... 30
gesteelde zannichellia 12; 13
gestreept nestzwammetje
..... 15; 20
gevlamde fijnstraal..... 8; 10
geweizwammetje 16
gewone 15
gewoon sneeuwzwammetje
..... 21; 22
gifsfla 28
Gillissen, Reinier..... 7; 25
goudzuring 7
Groei en Bloei..... 12
groene schelpzwam..... 21
groene specht..... 17
groene spechten 25
Groenewegen, Thijs 29
grof hoornblad 12
groot koolwitje..... 18; 19
Groot, Adri de 15
grote klaproos 8
grote waterweegbree..... 9
haarfontijnkruid 12; 13
haas..... 24
Haastert, Guus van..... 25
halsbandparkiet 25
harde populierboleet..... 19
harde populierenboleet.... 19
harige ratelaar 28
Heerden, Adri van..... 13
herfstalsem 28
herik 8
hertshoornweegbree..... 8
Heymenberg, Margareth . 21
honingbij..... 24
hoogheemraadschap van
Rijnland 12
hooibeestje 18
houtknotszwam..... 17
Huijsers, Marcel..... 27
icarusblauwtje..... 18
IVN vlinderwerkgroep 17
Jaar van de Biodiversiteit . 5;
6
Jaar van de Egel..... 27
Jansen, Fred..... 6
Jong, Taeke de..... 37
Jonge, Sinie de.... 17; 19; 21
kattenstaart..... 8
kelderkever 4
Kennemerstrand 29
Ketting, Marianne 29
kikkerbeet 12
Klapachterweg..... 13
klein geaderd witje..... 18; 19
klein koolwitje 18; 19

klein/bultkroos.....	12	oranjetipje	18	stekelbaars	4
<i>kleine berkenrussula</i>	21	paardengras	28	sterrenkroos.....	12
kleine egelskop	13	<i>paarse morgenster</i>	11	steur.....	4
<i>kleine mantelanjer</i>	11	paarse schijnridderzwam.	20	stijve waterranonkel.....	12
kleine vos.....	18; 19	paddenstoelenwerkgroep	21	stomphoekig sterrenkroos	12
kleine vuurvliender... 8; 18; 19		park-o-duct	7	straatgras.....	4
KNNV	3	PBL.....	3	tenger fontijnkruid.....	13
knotwilgen.....	25	<i>Petrorhagia saxifraga</i>	11	<i>Tragopogon porrifolius</i>	11
koekruid	8	pimpernel.....	4	tranende franjehoed	20
kogelhoutskoolzwam	17	plantenwerkgroep	10	trilspin	4
kokmeeuw.....	4	<i>Polygonon viridis</i>	11	trosvrik	9
kolibrivliender.....	19	populieridderzwam	20	UvA	28; 29
kompassla.....	28	Potamogeton crispus.....	12	veelwortelig kroos.....	13
koolzaad	11; 12; 28	Potamogeton natans	12	verschralingszand.....	8
Koper, Anneke.....	29	Potamogeton pectinatus..	12	visdief	4
korenbloem.....	8	Potamogeton pusillus	13	vleermuizen	4
kraagmosklokje.....	16	Potamogeton trichoides... 12		Vlinderstichting	17
<i>kransgras</i>	11	prielenbos	9	Vogelwet.....	25
Kreike, Maria	10	Prielenbos..... 15; 16; 17; 19		Vos, Johan 7; 9; 10; 19; 26;	
Kuiper, Marije	28	Pteris multifida	28	28	
landkaartje	18	puntkroos	12	vuurgoudhaantje.....	17
Lange Land.....	17	Putten, Wim van der	28	VZZ	27
Leeuwen, Noorda van	29	PWG	13	water- en oeverplantenjaar	
Lemna minor/gibba.....	12	raap-koolzaadonderzoek.	28	12
Lemna minuta.....	12	raapzaad.....	11; 12; 28	watergentiaan	13
levertraanzwam	21; 22	ral.....	17	waterkever	4
Liefde, Wim de	10; 37	Ranunculus aquatilis	12	Watermerkziekte.....	25
lintvaren	28	Ranunculus circinatus	12	waterteunisbloem	10
LNV.....	26	ratelaartje.....	4	waterwants	4
Ludwigia grandiflora	10	RAVON.....	3	Weidemolen.....	6
Luyten, Sheila.....	28	Ridder, Joke de	12	Wely, Peter van	17
Meerzichtlaan	25	Rijnlandsoorten.....	13	wereldbiodiversiteitsdag	4
mees.....	17	rode waterereprijs.....	7	Westerpark	4; 17; 18; 23
<i>mestplooirokje</i>	23	Rokkeveen.....	27	Westpunt	10
moerasspirea	8	rozenkransje	29	wilde ridderspoor	8
Moorsel, René van	28	Salix alba	25	<i>wilg</i>	25
Mourik, Joop	29	schedefontijnkruid.....	12	wilgsla	28
Myriophyllum spicatum	12	schietwilg	25	<i>witte kluiifzwam</i> 16; 17; 19	
N 209	24	Seghwaert	27	witte ridderzwam.....	20; 21
nachtegaal	4	slaapkamermot	4	witte waterlelie	13
nachtkoekoeksbloem.....	28	slanke waterweegbree.....	9	Wolffia arrhiza.....	13
NEM.....	3	Slikke, Wout van der.....	28	wortelloos kroos.....	13
nestzwam.....	15	smalle waterpest.....	12	Zannichellia palustris	12
nijlgans.....	4	smalle waterweegbree.....	9	zilveren ridderzwam.....	20
NME	5	Smit, Jan.....	17	zittende zannichellia	13
NME-team.....	21	Smits, Anke	17	Zoelen, Herman van	17
Noord-Aa	16	snoek	4	zolderwants	4
Nymphaea alba	13	snoekbaars	4	Zwanenburg, Johan.....	9
Nymphoides peltata.....	13	Sonneveld, Nel	19	zwart tandzaad	8
oeverstekelnoot	8	SOVON.....	3	zwarte melksteelmycena .	15
oeverzwaluwwand	8	Spectumsingel	20	<i>Zwarte melksteelmycena</i> .	15
Oosterheem.....	6; 7; 10	Spirodela polyrhiza	13	zwartsprietdikkopje	18
oranje druppelzwam .. 21; 22		stadsvogelcampagne.....	5	<i>zwerminktzwam</i>	16
oranje luzernevlinder	18	stadsvogelprijs	5		
oranjerode stropharia	16	StEA.....	9		

25 Streeplijsten en losse waarnemingen 2009

Wim de Liefde, Taeke de Jong

De lijst op de volgende bladzijden begint op elke bladzijde met de volgende kop:

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42
Waarnemer(groep)	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG	PWG
totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	9	79	82	66	90	82	90	89

2009

Nieuwe soorten in 2009 staan schuin en vet gedrukt

Nederlandse naam Srtnr

data	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
9 april												
23 april												
13 juni												
27 juni												
9 juli												
23 juli												
6 augustus												
22 augustus												
29 augustus												
3 september												
12 september												
19 september												

De bovenste drie regels in de kop geven het kilometerhok (zie kaart hiernaast) waarop de waarnemingen betrekking hebben. In de daarop volgende **grijze regels** wordt **per hok** aangegeven hoeveel **soorten**, inclusief in het grijze verleden, tot nu toe zijn gevonden, om hoeveel **waarnemingen** het gaat en hoeveel waarnemingen daarvan dit jaar zijn gedaan. De onderste regel geeft de streeplijstnummers 01 – 12 aan.

De **grijze kolom** rechts wordt **per soort** aangegeven hoe vaak betreffende soort tot nu toe in Zoetermeer is gevonden en in hoeveel hokken. Daaruit kan men opmaken hoe bijzonder de waarneming was.

De kolom 'Los' geeft aan of het een incidentele waarneming betreft.

In onderstaande tabel zijn de afkortingen weergegeven die gebruikt worden voor de verantwoordelijke waarnemer.

Waarnemers streeplijsten en losse waarnemingen

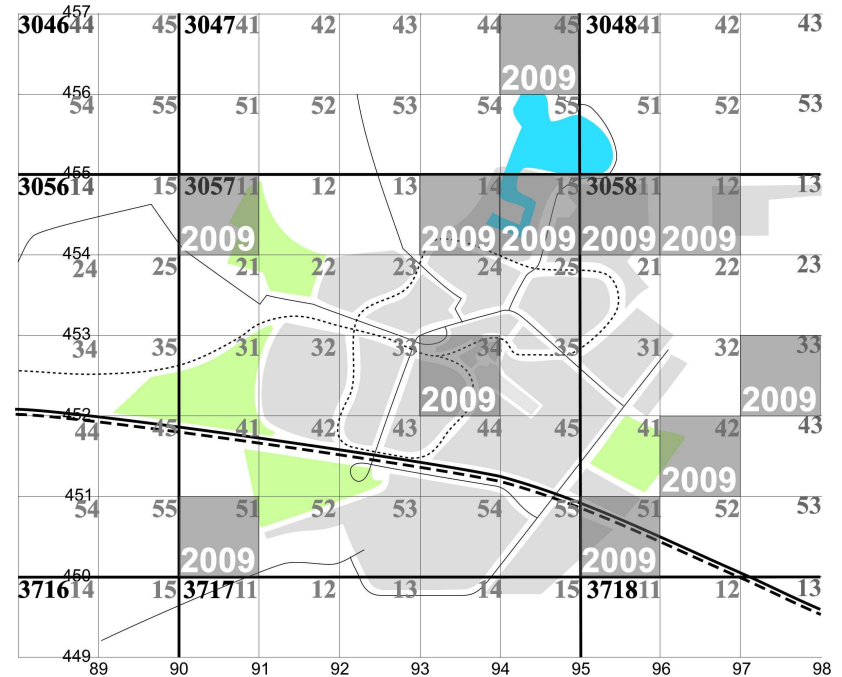
PWG Plantenwerkgroep

BER

VOS Johan Vos

KES Tilly Kester

De waarnemingen 2009 zijn gedaan in de volgende kilometerhokken:

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd	

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd	

totaal aantal soorten tot nu	311	700	513	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145
totaal aantal waarnemingen tot nu	63	75	36	78	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	1487	82	66	90	82	90	89	

totaal aantal soorten tot nu	311	700	513	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145
totaal aantal waarnemingen tot nu	63	75	36	78	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	1487	82	66	90	82	90	89	

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe	
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12			
brandnetel, kleine	01322				x										52	28
citroenmelisse	05255						x								9	9
<i>clematis tangutica</i>	10014							x							1	1
cypergras, bleek	05399												x		5	4
distel, akker-	00331		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	220	45
distel, krul-	00208					x	x						x		81	28
distel, speer-	00336	x	x		x		x	x		x		x	x		179	44
dovenetel, bonte gele	01898		x												33	19
dovenetel, gevlekte	05475	x	x												37	22
dovenetel, ingesneden	00703				x	x									26	21
dovenetel, paarse	00706	x	x		x	x									109	43
dovenetel, witte	00700		x		x		x						x		129	43
dravik, ijle	00165				x										110	36
dravik, tros-	01610			x											2	2
dravik, zachte, s.s.	00161		x												104	39
dubbelkelk	00937												x		6	6
duinriet	00174					x	x			x					47	27
duist	00041									x					66	39

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe		
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12				
duivenkervel, gewone	00533	x			x	x							x		x	59	32
duizendblad	00004	x	x		x	x	x	x	x				x	x	x	133	42
duizendknoop, beklierde	00973				x	x	x	x					x	x	x	101	43
duizendknoop, heggen-	00971													x		4	3
duizendknoop, japanse	01873														x	6	6
egelskop, grote	01229							x							x	56	32
els, zwarte	00036	x							x					x		79	29
engelwortel, gewone	00060			x					x			x		x		58	28
ereprijs, grote	01358	x			x	x							x		x	96	41
ereprijs, klimop-	01352	x	x													44	25
ereprijs, tijm-	01363					x										18	13
ereprijs, veld-	01347	x	x													61	30
ereprijs, water-, rode	01350			x					x	x			x		x	50	28
fijnstraal, canadese	00475		x		x								x	x	x	122	42
<i>fijnstraal, gevlamde</i>	05327	305734	VOS	23/10												2	2
<i>fijnstraal, gevlamde</i>	05327															2	2
fijnstraal, zomer-	01720								x							5	4
fioringras	00018				x								x			122	42

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42		
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42		
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145		
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	631	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197		
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89		

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145		
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	631	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197		
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89		

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12		
fluitenkruid	00070	x	x											140	42
fonteinkruid, gekroesd	00990		x				x							6	5
fonteinkruid, schede-	00998		x					x						18	13
fonteinkruid, tener	01002		x				x							7	6
ganzenbloem, gele	00321											x		23	15
ganzenvoet, korrel-	00315			x	x				x					56	34
ganzenvoet, mel-	00306			x	x		x		x	x	x	x		107	42
ganzenvoet, rode	00316			x					x			x		45	31
ganzenvoet, stippel-	00310			x	x	x								60	36
ganzenvoet, zeegroene	00312								x			x		27	19
gierst, pluim-	01716									x				5	5
glanshaver	00096							x						82	37
grijskruid	00137									x				29	18
guichelheil, rood	00052			x								x		46	24
guldenroede, late	01221	x		x	x		x		x		x			60	37
hanenpoot	00428			x					x		x	x		36	24
heelblaadjes	01029					x	x		x			x		77	29
heen	01156				x		x					x		74	37

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe		
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12				
heermoes	00462										x		x	x	x	166	43
helmbloem, vinger-	00365	305734	VOS	3/4												8	4
herderstasje	00200	x	x			x	x					x	x		x	132	44
herik	01207						x	x	x	x	x		x	x		150	44
hertshooi, gevleugeld	00651						x	x								49	29
hoefblad, klein	01316	x			x	x	x	x	x				x		x	169	45
hoenderbeet	00701	x				x					x					59	33
hondsdrif	00582	x	x			x		x	x	x			x	x	x	218	44
hondspeterselie	00012												x			12	11
hoornblad, grof	00299								x			x				36	24
hoornbloem, gewone	00296	x	x						x					x		161	44
hoornbloem, kluwen-	00295	x	x													73	37
hoornbloem, zand-	00298	x	x			x										45	26
hop	00639	305742	VOS	22/5												13	8
hop	00639												x			13	8
iep	06541	x														7	6
kaardebol, grote	00412															77	34
kaars, keizers-	01341											x			x	24	14

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42		
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42		
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145		
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197		
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89		

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145		
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197		
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89		

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12		
kaasjeskruid, groot	00792				x									33	21
kalmoes	00007			x										28	17
kamille, echte	00794			x	x			x		x				121	43
kamille, gele	00064								x					32	21
kamille, reukeloze	00795					x	x	x	x	x	x	x		97	42
kamille, schijf-	00796			x	x	x				x				76	39
kamperfoelie, wilde	00759						x							20	14
kanariezaad	01821	305745	PWG 4/6											9	8
karmozijnbes, oosterse	01823									x				2	2
kattenstaart, grote	00785					x	x	x	x					112	38
kikkerbeet	00640		x	x			x							35	20
klaproos, grote	00916			x	x		x		x			x		107	41
klaver, basterd-	01301								x			x		61	33
klaver, honing-, goudgele	00810				x	x	x	x						23	18
klaver, honing-, witte	00809				x		x		x		x	x		91	43
klaver, hop-	00799			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	137	43
klaver, liggende	01298	305851	PWG 4/6											14	9
klaver, rode	01305		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		157	44

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12		
klaver, witte	01306				x	x	x	x	x	x	x	x	x	161	44
klaverzuring, gehoornde	00910											x		37	20
klaverzuring, stijve	00911											x		28	19
kleefkruid	00546	x	x	x	x	x								155	41
klimpop	00598	x												44	19
klit, gewone	02457						x						x	104	32
knoopkruid	01766							x	x				x	76	32
knopkruid, harig	00544				x						x	x		67	36
knopkruid, kaal	00545											x		24	21
koekoeksbloem, avond-	00805						x						x	32	21
koekoeksbloem, echte	00772			x										53	22
koekoeksbloem, nacht-	00806							x						1	1
koekruid	01328												x	2	2
koninginnenkruid	00490						x	x	x	x		x	x	83	30
koolzaad	01802	305745	PWG 4/6											100	41
koolzaad	01802						x							100	41
korenbloem	00279												x	26	22
kornoelje, rode	00355												x	52	28

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42		
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42		
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145		
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	631	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197		
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89		

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145		
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	631	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197		
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89		

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe	
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12			
kransgras	05456													x	5	4
kransmuur	02466	x													5	3
kroonkruid, bont	00357	305822	KES	29/8											5	4
kroontjeskruid	00495			x	x			x					x		74	37
kroos, dwerg-	02426				x	x		x							11	8
kroos, klein	00723		x		x			x		x					50	32
kroos, punt-	00724		x			x									19	16
kroos, veelwortelig	01241		x		x			x							34	22
kroos, wortelloos	01395				x										3	3
kropaar	00390	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		205	44
kruipertje	00636							x		x	x				110	36
kruiskruid, bezem-	01733										x	x			35	16
kruiskruid, jakobs-	02290	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x		178	43
kruiskruid, klein	01192	x	x		x			x	x	x	x	x	x		119	40
kweek	00446				x		x	x							140	40
lampionplant, echte	05109			x											4	4
langbaardgras, gewoon	01393									x	x				50	23
lathyrus, veld-	00715						x								42	21

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe			
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12					
leeuwenbek, akker-	00072															x	1	1
leeuwentand, kleine	00727													x			11	7
lidsteng	00630										x						25	12
liefdegras, straat-	01762													x	x		33	19
liesgras	00585		x	x	x	x	x	x	x					x			113	40
lis, gele	00665		x	x			x	x	x					x	x		133	37
lisdodde, grote	01318		x				x	x	x	x	x			x			120	43
lisdodde, kleine	01317			x							x						31	18
longkruid, gevlekt	01032	x															30	18
look, kraai-	00035	x															16	12
look-zonder-look	00029	x	x											x			116	34
luzerne	00801												x		x	x	52	30
madeliefje	00135	x	x								x	x		x	x		141	43
mais	02313															x	1	1
margriet, gewone	00319											x		x		x	135	41
meidoorn, eenstijlige	00369	x									x						76	27
melde, spies-	00121										x	x					95	38
melde, uitstaande	00123										x			x		x	50	31

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

totaal aantal soorten tot nu	311	700	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89	

totaal aantal soorten tot nu	311	700	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89	

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12		
melkdistel, akker-	02324			x	x	x			x	x	x			131	43
melkdistel, gekroesde	01224			x					x	x		x		118	41
melkdistel, gewone	01225	x		x			x		x		x	x		110	42
moederkruid	00320			x										35	21
moeraskers	01076					x			x			x		62	35
morgenster, oosterse	01292	305831	VOS	19/9										3	3
mosterd, zwarte	00152	305745	PWG	4/6										87	37
mosterd, zwarte	00152	305851	PWG	4/6										87	37
mosterd, zwarte	00152			x	x	x			x	x		x		87	37
munt, water-	00813		x			x	x	x	x				x	114	40
muur, duinvogel-	01252	x												3	3
muur, vogel-	01250	x	x		x					x				117	40
muurpeper	01175	x	x											38	23
muursla	00839	305734	VOS	15/6										10	7
muursla	00839	305735	VOS	30/7										10	7
muurvaren	00112	305732	VOS	4/3										4	3
naaldaar, groene	01197	305724	VOS	22/8										4	4
nachtschade, zwarte, s.s.	01219			x	x					x				68	39
nagelkruid, geel	00579		x						x			x		102	31
ooievaarsbek, beemd-	00573								x					6	5

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12		
ooievaarsbek, berm-	00575										x			39	19
ooievaarsbek, kleine	00574												x	37	27
ooievaarsbek, slijpladige	00570			x										130	41
ooievaarsbek, zachte	00571	x	x									x	x	74	34
oot	00126												x	2	2
orchis, bijen-	00880	305722	VOS	18/6										3	2
orchis, brede	00886	305742	VOS	1/5										36	10
orchis, riet-	00890			x		x			x	x				62	22
orchis, wespen-, brede	00460									x				78	25
paardenbloem	02430	x	x							x	x	x	x	163	44
paardenkastanje, witte	01851		x											16	13
papegaaienkruid	00047													11	9
pastinaak, gewone	00922		x				x	x	x			x	x	160	44
peen	00394					x	x	x	x	x	x	x	x	133	40
perzikkruid	00977						x							74	34
pinksterbloem	00205	x	x											102	36
plomp, gele	00865			x										49	23
populier, zwarte	00982											x		6	5
raaigras, engels	00756				x	x	x		x	x	x	x	x	161	42
raaigras, italiaans	00755	305851	PWG	4/6										20	17
raapzaad	01804	305734	PWG	4/6										21	17
raapzaad	01804	305745	PWG	4/6										21	17
raapzaad	01804	305841	PWG	4/6										21	17
raapzaad	01804	305851	PWG	4/6										21	17

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd	

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd	

totaal aantal soorten tot nu	311	700	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89	

totaal aantal soorten tot nu	311	700	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89	

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
raapzaad	01804					x	x		x			x	x		21	17
raket, gewone	01211		x		x			x				x			110	37
raket, oosterse	01212	305851	PWG	4/6											7	4
raket, oosterse	01212				x										7	4
ratelaar, harige	01065					x									32	18
ridderspoor, wilde	00396										x			x	2	2
riet	00933	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	188	45
rietgras	00930			x		x	x	x	x						123	42
robertskruid	00576	x					x					x		x	91	33
rolklaver, gewone	00761									x				x	24	19
rus, greppel-	00675					x				x				x	53	30
rus, pit-	00680						x	x		x	x			x	130	41
rus, platte	00678					x	x	x		x				x	58	26
rus, zeegroene	00684		x			x	x	x	x	x				x	91	37
rus, zomp-	00673					x	x			x	x	x	x	x	90	41
schaafstro	00464	305823	KES	29/8											3	1
schijnaardbei	05117	x	x												51	22
silene, blaas-	01206										x				31	22
sint-janskruid	00649										x				49	23
sla, kompas-	00699					x	x	x	x		x	x	x	x	123	42
slangenkruid	00431	305722	VOS	18/6											8	5
smeewortel, gewone	01259	x	x	x	x			x		x		x	x		132	42
spaanse aak	00001						x								31	18
speenkruid, gewoon	01047	x	x												100	37

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
spirea, moeras-	00526													x	55	21
spoorbloem	05035													x	8	7
sporkehout	00530							x							3	2
steenraket, gewone	00487													x	41	28
stekelnoot, late	02469							x						x	6	6
sterrenkroos	06097										x				50	29
sterrenkroos, stomphoekig	00182				x										1	1
stinkende gouwe	00305	x													96	28
straatgras	00952	x	x		x						x	x	x	x	118	41
streepzaad, groot	00371	305722	VOS	1/5											8	7
streepzaad, klein	00372					x	x	x	x			x	x	x	151	44
tandzaad, smal	00142											x	x		16	11
tandzaad, zwart	00143												x	x	25	19
teunisbloem, middelste	05457										x	x	x		54	27
tijm, grote	01283													x	3	3
timoteegras	00932							x	x	x	x	x	x		123	41
valeriaan, echte	01333							x	x						47	26
varkensgras, gewoon	00968		x		x	x						x	x		126	44
varkenskers, kleine	00358					x						x			43	28
vederkruid, aar-	00851			x						x					10	6
veenwortel	00967		x					x	x	x	x	x			172	45
veldkers, bos-	00202	x	x												30	18
veldkers, kleine	00203	x	x												83	37
vergeet-mij-nietje, akker-	00840						x						x		84	40

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

kaart	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
uurhok	57	57	47	58	57	57	58	57	58	58	57	57	58
km-hok	14	15	45	51	51	11	12	14	33	11	34	42	
Waarnemer(groep)	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	GMd	SOA	GMd		

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145	
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89	

totaal aantal soorten tot nu	311	252	253	121	163	267	202	311	169	246	401	145	
totaal aantal waarnemingen tot nu	700	513	831	151	283	1487	373	700	321	502	1316	197	
waarnemingen per streeplijst 2008	63	75	36	78	109	78	82	66	90	82	90	89	

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12		
vergeet-mij-nietje, moeras-	01494		x		x		x	x						56	29
vergeet-mij-nietje, zomp-	00841		x			x								9	5
vetmuur, donker en uitstaand	01109	x												38	26
vetmuur, liggende	01112	x												54	25
vijfvingerkruid	01010			x										41	24
vingergras, harig	00408										x			21	12
viooltje, maarts	01384	305734	VOS 2/4											26	16
viooltje, maarts	01384	x	x											26	16
vlasbekje	00745								x	x				17	14
vlier, gewone	01133	x	x				x							109	34
vlinderstruik	05032						x		x					33	23
vlotgras, stomp	00586	305851	PWG 4/6											6	6
vogelmelk, gewone	00896	x												28	14
vossenstaart, grote	00042	x												89	38
vroegeling	00483	x	x											54	28
walstro, moeras-	02376	x			x									14	10
waterbies, gewone	00437					x				x				39	27
watereppe, grote	01216		x											8	2
watereppe, kleine	01215	x			x			x						37	25
watergentiaan	00867				x									57	28
waterkers, gele	01074	x												47	29
waterkers, slanke	00859		x				x							38	24
waterlelie, witte	00866									x				41	21
waterpest, smalle	00442	x				x	x							20	15

2009

*Nieuwe soorten in 2009
staan schuin en vet
gedrukt*

Nederlandse naam	Srtnr	data												aantal wn per soort tot nu toe	aantal hokken per soort tot nu toe	
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12			
waterweegbree, grote	00028						x	x	x					64	37	
waterweegbree, slanke	00027								x					16	13	
waterweegbree, smalle	00026								x					1	1	
weegbree, grote	00947	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	177	44	
weegbree, hertshoorn-	00944													x	16	9
weegbree, smalle	00946	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x	169	44	
wikke, smalle	05454					x	x							x	126	42
wikke, vierzadige, s.s.	01375									x				16	10	
wikke, vogel-	01369					x				x	x	x		83	38	
wilde bertram	00005						x							28	14	
wilg, grauwe	01119							x	x	x				39	27	
wilg, schiet-	01116					x	x	x		x				59	36	
wilgenroosje, harig	00451	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	161	45	
winde, haag-	00188	x	x	x	x	x	x	x						156	43	
winterpostelein, witte	00338	x			x									17	15	
witbol, gestreepte	00631			x		x	x	x	x	x	x	x	x	202	45	
witte krodde	01281					x	x							94	41	
wolfsmelk, tuin-	00498					x								64	33	
wolfspoot	00780						x	x	x					58	30	
wormkruid, boeren-	01260							x						76	34	
zandkool, grote	00410	305745	PWG 4/6											33	20	
zandkool, grote	00410													x	33	20
zandmuur, gewone	00089													x	18	14
zegge, oever-	00259								x					40	26	

116.739	Ag	Vroege franjehoed	<i>Psathyrella spadiceogrisea</i>
063.061	Ag	Gewone zwavelkop	<i>Psilocybe fascicularis</i> var. <i>fascicularis</i>
682.010	As	Inktvlekkenzwam	<i>Rhytisma acerinum</i>
409.020	Ap	Gele korstzwam	<i>Stereum hirsutum</i>
409.040	Ap	Gerimpelde korstzwam	<i>Stereum rugosum</i>
417.010	Ap	Witte bultzwam	<i>Trametes gibbosa</i>
417.070	Ap	Gewoon elfenbankje	<i>Trametes versicolor</i>
419.040	Ph	Gele trilzwam	<i>Tremella mesenterica</i>
139.040	Ag	Gewoon donsvoetje	<i>Tubaria furfuracea</i> ss. <i>Arnolds</i>
139.050	Ag	Winterdonsvoetje	<i>Tubaria hiemalis</i>
713.030	As	Geweizwam	<i>Xylaria hypoxylon</i>
713.060	As	Houtknotszwam	<i>Xylaria polymorpha</i>

26.2 Paddestoelen Balijbos, 15 oktober 2009

557.029	As	Paarse knoopzwam (sl)	<i>Ascocoryne sarcoides</i> sl
286.020	Ap	Witte koraalzwam	<i>Clavulina coralloides</i>
024.070	Ag	Eikebladzwammetje	<i>Collybia dryophila</i> sl
026.420	Ag	Hazepootje	<i>Coprinus lagopus</i>
031.040	Ag	Rondsporig oorzwammetje	<i>Crepidotus cesatii</i>
031.100	Ag	Week oorzwammetje	<i>Crepidotus mollis</i>
054.270	Ag	Oranjebloesemzwam	<i>Hebeloma sacchariolens</i>
614.050	As	Witte kluißzwam	<i>Helvella crispa</i>
067.030	Ag	Gewone fopzwam	<i>Laccaria laccata</i>
348.010	Ap	Zwavelzwam	<i>Laetiporus sulphureus</i>
284.010	Ap	Draadknotszwam	<i>Macrotyphula juncea</i>
083.050	Ag	Takruitertje	<i>Marasmiellus ramealis</i>
091.020	Ag	Oranje dwergmycena	<i>Mycena acicula</i>
091.030	Ag	Adonismycena	<i>Mycena adonis</i>
091.540	Ag	Streepsteelmycena	<i>Mycena polygramma</i>
662.260	As	Bleekbruine bekerzwam	<i>Peziza repanda</i>
114.020	Ag	Gewone hertezwam	<i>Pluteus cervinus</i>
114.239	Ag	Fluweelhertezwam	<i>Pluteus podospileus</i>
114.270	Ag	Geelsteelhertezwam	<i>Pluteus romellii</i>
684.060	As	Eiketakstromakelkje	<i>Poculum firmum</i>
116.370	Ag	Spaanderfranjehoed	<i>Psathyrella marcescibilis</i>
063.061	Ag	Gewone zwavelkop	<i>Psilocybe fascicularis</i> var. <i>fascicularis</i>
228.059	Ga	Wortelende aardappelbovist s.l.	<i>Scleroderma verrucosum</i> sl
419.040	Ph	Gele trilzwam	<i>Tremella mesenterica</i>
099.060	Ag	Beukwortelzwam	<i>Xerula radicata</i>

26.3 Prielenbos, Noord Aa, 5 november 2009

557.020	As	Paarse knoopzwam	<i>Ascocoryne sarcoides</i>
261.010	Ap	Vals judasoor	<i>Auriculariopsis ampla</i>
266.010	Ap	Grijze buisjeszwam	<i>Bjerkandera adusta</i>
266.020	Ap	Rookzwam	<i>Bjerkandera fumosa</i>
013.020	Ag	Brandnetelklokje	<i>Calyptella capula</i>
281.010	Ap	Paarse korstzwam	<i>Chondrostereum purpureum</i>
026.100	Ag	Geschubde inktzwam	<i>Coprinus comatus</i>
026.460	Ag	Gewone glimmerinktzwam	<i>Coprinus micaceus</i>
031.070	Ag	Bleek oorzwammetje	<i>Crepidotus lundellii</i>
031.100	Ag	Week oorzwammetje	<i>Crepidotus mollis</i>
207.030	Ga	Gestreept nestzwammetje	<i>Cyathus striatus</i>
302.010	Ap	Roodporiehoutzwam	<i>Daedaleopsis confragosa</i>
046.050	Ag	Kraagmosklokje	<i>Galerina autumnalis</i>
331.010	Ph	Echt judasoor	<i>Hirneola auricula-judae</i>
116.810	Ag	Tranende franjehoed	<i>Lacrymaria lacrymabunda</i>
074.080	Ag	Paarse schijnridderzwam	<i>Lepista nuda</i>
086.010	Ag	Verkleurzwammetje	<i>Melanophyllum haematospermum</i>
091.030	Ag	Adonismycena	<i>Mycena adonis</i>
091.040	Ag	Suikermycena	<i>Mycena adscendens</i>
091.470	Ag	Bundelmycena	<i>Mycena arcangeliana</i>
091.260	Ag	Draadsteelmycena	<i>Mycena filopes</i>
091.300	Ag	Helmmycena	<i>Mycena galericulata</i>
091.660	Ag	Kleine breedplaatmycena	<i>Mycena speirea</i>
374.010	Ap	Bruinzwarte vuurzwam	<i>Phellinus conchatus</i>
376.040	Ap	Oranje aderzwam	<i>Phlebia radiata</i>
109.100	Ag	Wollige bundelzwam	<i>Pholiota populnea</i>
114.329	Ag	Splijthoedhertezwam	<i>Pluteus ephebeus</i>
114.280	Ag	Grauwgroene hertezwam	<i>Pluteus salicinus</i>
114.310	Ag	Pronkhertezwam	<i>Pluteus umbrosus</i>
382.020	Ap	Peksteel	<i>Polyporus badius</i>
382.110	Ap	Waaierbuisjeszwam	<i>Polyporus varius</i>
116.150	Ag	Langsteelfranjehoed	<i>Psathyrella conopilus</i>
134.060	Ag	Valse kopergroenzwam	<i>Psilocybe caerulea</i>
063.061	Ag	Gewone zwavelkop	<i>Psilocybe fascicularis</i> var. <i>fascicularis</i>
141.070	Ag	Gewone beurszwam	<i>Volvariella gloiocephala</i>
713.030	As	Geweizwam	<i>Xylaria hypoxylon</i>